

Դ. ՄԱՆՈՒԻԼՍԿԻ

ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ ԳՈՐԾԿՈՄԻ
ՀԱՄ Կ(Բ) Կ ԴԵԼԵԳԱՑԻԱՅԻ
ՋԵԿՈՒՑՈՒՄԸ ՀԱՄ Կ(Բ) Կ
XVIII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՈՒՄ

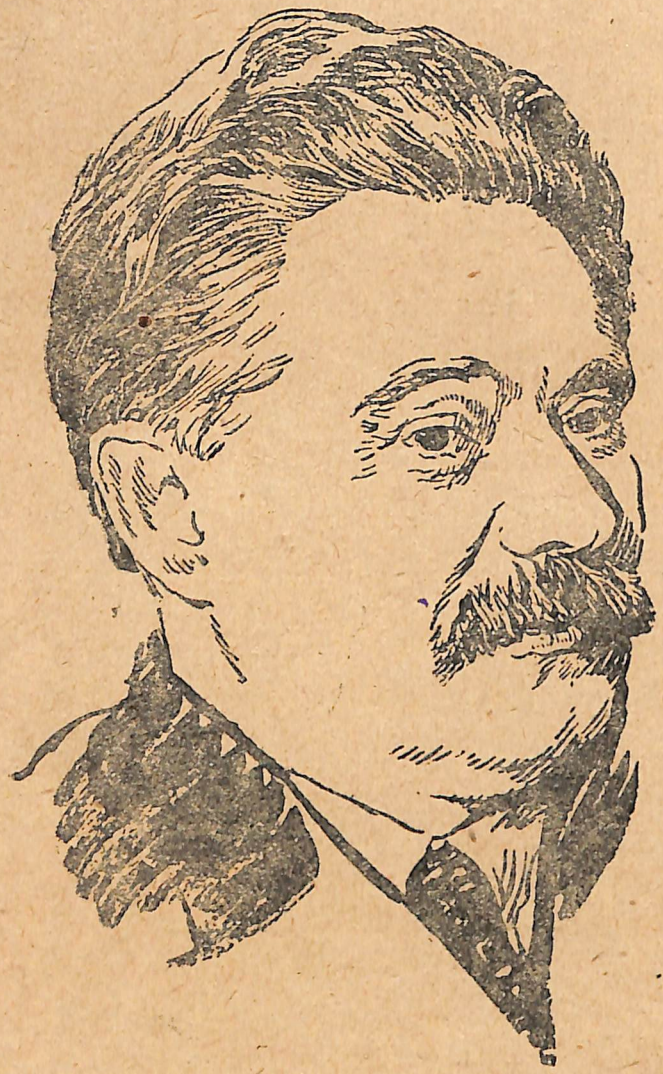

Գ Ս Տ Հ Ր Ա Տ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԳՐԱԳԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԳՉՈՒԹՅՈՒՆ
ԵՆՐԵՎԱՆ • 1939

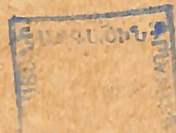
ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈՒՆՈՐ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՅՆՔ

Գ. ՄԱՆՈՒԻԼՍԿԻ

ԿՈՄՒՆՏԵՐՆԻ ԳՈՐԾԿՈՄԻ
ՀԱՄԿ(Ե)Կ ԴԵԼԵԳԱՑԻԱՅԻ
ԶԵԿՈՒՑՈՒՄԸ ՀԱՄԿ(Ե)Կ
XVIII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՈՒՄ

Պ Ե Տ Հ Ր Ա Տ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ • 1939

11-283299

Д. МАНУИЛЬСКИЙ

ДОКЛАД ДЕЛЕГАЦИИ ВКП(б) В ИККИ
НА XVIII СЪЕЗДЕ ВКП(б)

Армгиз—Издательство полит. литературы
Ереван ● 1989

I. ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

Ընկերներ:

ՀամԿ(բ)Կ XVII և XVIII համադումարների միջև
ընկած հինգ տարվա ընթացքում դասակարգերի, ժողովուրդների և պետությունների կյանքում կատարվեցին նշանակալից փոփոխություններ, վերոնք վկայում են կապիտալիստական սիստեմի բոլոր հակասությունների սրումը և սոցիալիզմի աշխարհի ու կապիտալիզմի աշխարհի միջև յեղած անդունդի խորացումը:

Իր պատմական զեկուցումով, վորին անհամբերությամբ սպասում էին կուսակցությունը, մեր յերկրի աշխատավորները, ԽՍՀՄ բոլոր բարեկամները և բոլոր թշնամիները, ընկեր Ստալինն ամենաարժեքավոր ներդրում կատարեց պետության մասին մարքսիստական-լենինյան ուսմունքի մեջ, ավեց միջազգային դրություն իր խորությունը չգերազանցված մարքսիստական վերլուծությունը, ամփոփեց մեր յերկրի սոցիալիստական զարգացման սպառիչ հանրադումարները, ծախսեց այն վիթխարի հեռանկարները, վորոնք բացվում են խորհրդային ժողովրդի առաջ նրա սոցիալիստական հաղթանակների հետևանքով: Ընկեր Ստալինը ցույց տվեց, թե ինչպես վիթխարի չափով առաջ է գնացել ԽՍՀՄ-ն, լուծելով պրոլետարիատի գիկատառայի ամենադժվարին խնդիրը—չահագործող դասակարգերի վերջնական լիկվիդացիան և գյուղացիական միլիոնավոր անհատական տնտեսությունների գրավումը սոցիալիզմի սիստեմի մեջ: Նա ցույց տվեց, թե այդ տարիների ընթացքում ինչպես անչեղորեն այճել է ժողովրդական սոցիալիստական տնտեսությունը, բարձրացել է աշխատավորության նյու-

Թական և կուլտուրական մակարդակը, ինչպես ցեմենտվել է ԽՍՀՄ մեջ բնակվող ժողովուրդների յեղբայրութունը, ինչպես ծաղկել է սոցիալիստական դեմոկրատիան խորհրդային յերկրում, ինչպես ամրապնդվել է խորհրդային Ժողովրդի բարոյական ու քաղաքական միասնութունը, ամել է խորհրդային յերկրի հզորութունը և պաշտպանունակութունը: (Մափահարություններ):

Ընկեր Ստալինը ցույց տվեց, թե ինչպես ԽՍՀՄ խաղաղության իմաստուն քաղաքականութունը, վորը զուգակցված է յեղել խորհրդային յերկրի սահմանների պաշտպանության գործում ցուցաբերված հաստատակամության հետ, լրտեսները և պատերազմի հրձիղների տրոցկիստական-բուխարինական բանդայի անողոք ջախջախման հետ, համապատասխանել է վո՛չ միայն խորհրդային Ժողովրդի շահերին, այլև ամբողջ միջազգային պրոլետարիատի շահերին, բոլոր յերկրների ժողովուրդների շահերին:

Ընկեր Ստալինի զեկուցումը պատմական մի ուղենիչ է, վորը նշանավորում է ԽՍՀՄ թեակոխումը զարգացման նոր շրջանի մեջ, անդասակարգ հասարակության շինարարությունն ափաբելու և սոցիալիզմից աստիճանաբար կոմունիզմին անցնելու շրջանի մեջ: Յեվ ԽՍՀՄ այդ վիթխարի հաղթանակը, վորը համաշխարհային-պատմական նշանակութուն ունեցող խրաղարձութուն է, ուժեղացնում է կապիտալիստական յերկրների աշխատավորական մասսաների հեղափոխականացումը, համաշխարհային ռեակցիայի մեջ սարսափ է առաջ բերում այն յերկրի հանդեպ, վորը, հակառակ կապիտալիստական շրջապատման բոլոր դավերին, իրականացնում է ստալինյան յերրորդ հնդամյակը, վորը նոր վիթխարի քայլ է նշանակում կոմունիզմի լիակատար հաղթանակի ճանապարհին:

ԱՆՅԱՄ ՀԻՆԳ ՏԱՐՈՒՄ ԻՆՁ Ե ՏԵՂԻ ՈՒՆՅՅԷԼ
ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀՈՒՄ

Կուսակցության XVII համագումարում ընկեր Ստալինը, վերլուծելով կապիտալիստական անտեսության վիճակը,

ասել էր, վոր 1929—33 թ. թ. կրիզիսից հետո սկսված դեպրեսիան կլինի վոչ թե սովորական դեպրեսիա, այլ «հատուկ տեսակի» դեպրեսիա: Ընկեր Ստալինը, բնորոշելով միջազգային դրութունը, ասել էր, վոր իմպերիալիստական հակասությունների սրումն արդեն հող է ստեղծել ռազմական ընդհարումների համար, վոր դործը քացահայտ կերպով ընթանում է դեպի նոր իմպերիալիստական պատերազմը: Ընկեր Ստալինի այդ վերլուծությունն ամբողջությամբ և լիովին հաստատվեց:

Կապիտալիստական արտադրության մակարդակը, վորը 1932 թվի ամենամեծ անկումից հետո իր բարձրագույն կետին էր հասել 1937 թվի կեսերին, 1938 թվին նորից իջավ 91 տոկոսի՝ 1929 թվի մակարդակի համեմատությամբ: 1929 թվից մինչև 1937 թիվ ժամանակաշրջանում արտադրությունն ավելացավ ընդամենը 3,5 տոկոսով, այնինչ արտադրության աճումը 1921—29 թվերի տնտեսական ցիկլի ընթացքում հավասար էր 49,5 տոկոսի: Այդ ցույց է տալիս, վոր 1929—33 թվերի կրիզիսից հետո սկսված դեպրեսիան իրոք հատուկ տեսակի դեպրեսիա յե, վորին չհաջորդեց արդյունաբերության վո՛չ ընդհանուր վերելք, վո՛չ ծաղկում:

Անցած հինգ տարում զգալիորեն վատթարացավ կապիտալիստական յերկրների աշխատավորական մասսաների վիճակը: Կապիտալը կատաղի կերպով հարձակում է գործում աշխատավորության կենսական մակարդակի վրա, առանձնապես Փաշիստական դիկտատուրայի յերկրներում: Տեղի յե ունենում աշխատավարձի խիստ կրճատում և աշխատանքային որվա ավելացում: Գերմանիայում, որինակ, չնայած այն բանին, վոր հիմնական սննդամթերքների մանրածախ գները խիստ բարձրացել են, Փաշիստական դիկտատուրան հաստատվելուց հետո արգելված է աշխատավարձի վորևե ավելացում. միևնույն ժամանակ Փաշիստական իշխանությունների կողմից աշխատավարձից կատարվող հարկադրական զանազան հատկացումները հասնում են 25—30 տոկոսի: Արենքով սահմանված է տաստամյա աշխատանքային որ,

իսկ արդյունաբերութեանն առանձնապէս կարևոր ճյուղերում, այսինքն՝ ամբողջ ռազմական ինդուստրիայի մեջ և ֆորտիֆիկացիոն աշխատանքներում—14-ժամյա օր: Այսպէս կոչված «աշխատանքային պարհակի» ճամբարներում հարյուր-հազարավոր յերիտասարդներ աշխատում են ջրապուրի և որակյան 50 պֆենիդի համար: Փաշխտական Իտալիայում Փաշխտական դիկտատուրայի ժամանակ մասսաների կենդանի մակարդակն իջել է դրեթե կիսով չափ: Հարեչական պատերազմից ի վեր սպառման սուր կրճատում է տեղի ունենում բոլոր հիմնական սննդամթերքների գծով: Յապոնիայում աշխատանքային օրը հասնում է 12-ից մինչև 16 ժամի, և նոյեմբի 1929 թվի աղքատիկ դրոյքները մեջին հաշիվով կրճատվել են ավելի քան 16 տոկոսով, թեև ապրուստն այդ ժամանակի ընթացքում թանկացել է 30—40 տոկոսով:

Անցած հինգ տարում գործադուրդների թիվը յերբեք 14 միլիոնից ցած չի իջել և 1938 թվի վերջերին հասավ 18 միլիոնի, չհաշված վո՛չ գործազուրկ բարրակների վիթխարի բազմամիլիոն բանակը, վո՛չ մասնակի գործազուրկներին, վո՛չ ել այսպիսի յերկրների գործազուրկներին, ինչպէս Հնդկաստանը, Չինաստանը, վորտեղ ապրում է կապիտալիստական աշխարհի բնակչութեան կեսը:

Առանձնապէս ԱՄՆ-ում, Լեհաստանում, Ռումինիայում, Հարավսլավիայում, Հունդարիայում, ինչպէս նաև գաղութներում վերստին սրվող ազրարային կրիզիսն առաջ է բերում գյուղի ե՛լ ավելի շերտավորում, պառւպեններ և դարձնում միլիոնավոր գյուղացիներ: Դրա հետ միասին տեղի յե ունենում քաղաքային մանր բուրժուազիայի քայքայման ուժեղ պրոցես, առանձնապէս Փաշխտական յերկրներում: Այստեղ հատակն են իջել տասնյակ-հազարավոր արդյունաբերական և առևտրական մանր ձեռնարկութեաններ: Յապոնիայում միմիայն 1938 թվին, հումքի պակասի հետևանքով, փակվել են 88·305 մանր ձեռնարկութեաններ:

Կապիտալիստական յերկրների տնտեսական կրիզիսի, նրանց զարգացման ուժեղացած անհամաչափութեան և կա-

պիտալիզմի ընդհանուր կրիզիսի խորացման հետևանքով ծայրահեղորեն սրվել են իմպերիալիստական պետութեանների միջև առաջներում գոյութեան ունեցող բոլոր հակասութեանները: Սրվել է արաբիան շուկաների, ազդեցութեան վերաբերման, գաղութների, աշխարհի նոր վերարածանման համար մղվող պայքարը: Այդ պայքարն արտասովոր սրութեան է ստացել Միջերկրական ծովի և Խաղաղօվկիանոսի ավազանում, Լատինական Ամերիկայում, Հարավ-արևելյան և Հարավային Յեւրոպայում, հազորակցութեան համաշխարհային հիմնական ճանապարհների վրա:

Փաշխտական պետութեանները—Գերմանիան, Իտալիան և Յապոնիան—հարձակման են անցել միջազգային արեւայում: Փաշխտ կառավարողները մտածում են ուրիշ ժողովուրդներին կողոպտելու միջոցով կարգավորել իրենց դործերը, լիկվիդացիայի յենթարկել Փաշխտական ուժի ներքին դժվարութեանները, կանխել նրա սնանկացումը: Փաշխտական պարագլուխներին հարկավոր են պատերազմներ, վորովհետև նրանք ի վիճակի չեն կատարելու մասսաներին տված իրենց դեմազոզիկ խոստումները, մասսաներ, վորոնք պահանջում են վո՛չ թե թնդանոթ, այլ յուղ, վո՛չ թե դրեզնոտ, այլ հաց: Պատերազմը նրանց համար՝ մասսաների դժգոհութեանը ճնշելու և նրանց հնազանդ պահելու մի միջոց է: Նրանց հարկավոր են պատերազմներ՝ իրենց «հեղինակութեանն» իրենց իսկ սեփական կողմնակիցների աչքում պահպանելու համար:

Փաշխտական տխնայութեանները շտապում են հարձակման անցնելու, վորովհետև վախենում են ժողովրդական ճակատի շարժման աճումից, Փաշխտական ազրենիային ժողովուրդների ցույց տված դիմադրութեան աճումից և պատերազմի Փաշխտական հրձիղների դեմ պայքարելու համար՝ միջազգային ճակատում ժողովուրդների միավորվելուց և համախմբվելուց: Փաշխտ կառավարողներն ուզում են կանխել ժողովրդական մասսաների համախմբումը և հարված հասցնել նրանց արկի շուտ, քան նրանք կմիանան Փաշխտին հակահարված տալու համար: Նրանք աշխատում

են բաժանել ժողովուրդներին, գետություն սերմանել նրանց մեջ, վորպեսզի մաս առ մաս ավելի հեշտ խփեն նրանց: Նրանք ճարպիտորեն ոգտագործում են Անգլիայի ու Ֆրանսիայի կառավարող շրջանների հաճոյակատարությունը, նրանց դարձնում են իրենց չարագործությունների մասնակիցներ, գրանով իսկ ե՛լ ավելի յեն վարկարեկում և խայտառակում նրանց, աշխատելով այդ խաբեբայական մանյուշրով իրենցից հեռացնել մասսաների վրդովմունքը:

Փաշխատ կառավարողները ձգտում են ոգտագործել սոցիալիզմի և բանվոր դասակարգի հանդեպ մյուս կապիտալիստական յերկրների բուրժուազիայի տածած սարսափը, վորպեսզի այդ բուրժուազիայի ոժանդակությամբ հարձակվեն նրա սեփական ժողովրդի վրա: Իրենց հափշտակողական նպատակներին հասնելու համար նրանք գործի յեն դնում կաշառք, խաբեյություն, շանտաժ և սպառնալիքներ: Ուրիշների տերիտորիայի վրա ոկուպացիոն բանակներ նետելուց առաջ նրանք նետում են այնտեղ իրենց լրտեսների բանակը: Նրանք այդ լրտեսներին ուղարկում են ամենուրեք—ԱՄՆ, Անգլիա, Ֆրանսիա և մյուս պետությունները: Նրանք Ֆրանսիայում կաշառելով իրենց կողմն են քաշում կազուլյարների բանդան և նրանց ձեռքով կազմակերպում են մի շարք պայթեցումներ: Նրանք Ռումինիայում ստեղծում են դիվերսիոն բանդաներ, վորոնք կատարում են մի շարք տեռորիստական ակտեր. նրանք քայքայիչ լայն աշխատանք են կատարում Լեհաստանում, նախապատրաստելով նրա անդամահատումը. Մերձբայթյան յերկրներում, Ֆինլանդիայում, Հունգարիայում, Սլովակիայում, Բալկաններում նրանք ստեղծում են զինված գաղտնի ջոկատներ: Նրանք ներքին «խռովություններ» են սարքում, ինչպես այդ տեղի ունեցավ վո՛չ միայն Ավստրիայում, Սուդետական մարզում, այլև Մեքսիկայում, Բրազիլիայում և Պերույում:

Փաշխատական ազրեսիվ բլոկի գործակալներն առանձնապես լայն քայքայիչ աշխատանք են կատարում անգլիական և Ֆրանսական գաղութներում: Նրանք խռովություն

են կազմակերպում Պաղեստինում, կիսառազմական «կամավորների ազգային կորպուս» են ստեղծում Հնդկաստանում, Փաշխատական ուղղմական խմբեր են ստեղծում Հարավային Աֆրիկայում, զենք ու դրամ են հայթայթում արաբական յերկրների Ֆեռոալներին: Ամենուրեք նրանք խառնակչություն են սերմանում, վորպեսզի պատերազմից առաջ քայքայեն ու թուլացնեն իրենց հնարավոր հակառակորդներին:

Ամենքից ավելի շատ շահադրողած լինելով աշխարհի նոր բռնի վերաբաժանման մեջ, Փաշխատական պետությունների ազրեսիվ բլոկը նոր իմպերիալիստական պատերազմի մեջ է նետում ժողովուրդներին: 1935 թվին Իտալիան ներխուժում է Հարեջստան, 1936 թվին Գերմանիան և Իտալիան ինտերվենցիա յեն սկսում Իսպանիայում, 1937 թվին յապոնական ուղղամուրները Մանջուրիան հափշտակելուց անցնում են մի պատերազմի, վորի նպատակն է տիրանալ ամբողջ Չինաստանին և Չինաստանից դուրս մղել ԱՄՆ-ին, Անգլիային, Ֆրանսիային. 1938 թվի մարտին Գերմանիան ոկուպացիայի յե յենթարկում Ավստրիան, 1938 թվի սեպտեմբերին նա անդամահատում է Չեխո-Սլովակիան:

Մի՞թե այդ հնարավոր կլիներ, յեթե մյուս խոշորագույն տերությունների կապիտալիստական կառավարությունները թողտվություն չանեյին գերմանական ու իտալական Փաշիզմի և յապոնական Փաշխատական ուղղամուրների ազրեսիային: Իհարկե, վո՛չ: Այդ հնարավոր դարձավ այն պատճառով, վոր Փաշխատական ազրեսորների բլոկին ուղնում էյին և ողնում են համաշխարհային ռեակցիայի ուժերը, Ֆրանսական և առանձնապես անգլիական բուրժուազիայի ռեակցիոն տարրերը: Այդ տարրերը փայփայում են այն միտքը, վոր գերմանական Փաշիզմն ոգտագործեն վորպես ռեակցիայի հարվածող բունցքը ԽՍՀՄ գեմ, գերմանական Փաշիզմն ոգտագործեն վորպես ժանդարմ ժիջագային բանվոր դասակարգի, ժողովրդական ճակատի և ստրկացված ժողովուրդների ազգային-ազատագրական շարժման դեմ:

Անգլիական ռեակցիոն բուրժուազիայի պլանն այն է,

վոր զոհարեբելով գերմանական Փաշիզմի ողտին հարավ-արևելյան Յեվրոպայի մանր պետութիւնները, Գերմանիային ուղղի գեպի Արևելք—ԽՍՀՄ դեմ, փորձի այդպիսի հակահեղափոխական պատերազմով կասեցնել սոցիալիզմի հետագա հաջողութիւնները և կոմունիզմի հաղթանակը ԽՍՀՄ մեջ, դուրսն ազատել Գերմանիայի իմպերիալիստական հավակնութիւններից՝ անդլիական դադութիւնների նկատմամբ. միևնույն ժամանակ անդլիական բուրժուազիան կցանկանար ԽՍՀՄ ձեռքով փշրել գերմանական իմպերիալիզմի ատամները, թուլացնել Գերմանիային յերկար տարիներով, պահպանելով անդլիական իմպերիալիզմի տիրապետող դիրքը Յեվրոպայում. յերկրորդ՝ անդլիական ռեակցիան ձգտում է այն բանին, վոր Իտալիայի հետ միասին, Ֆրանսիայի հաշվին, բաժանի Իսպանիան և աղղեցութեան վոլորտները Միջերկրական ծովում, Յեվրոպայում իմպերիալիստական «հավասարակշռութեան» հասնելու նպատակով, համաձայնութեան գալ Իտալիայի հետ, պոկելով նրան Գերմանիայի հետ ունեցած բոլորից. յերրորդ՝ Հեռավոր Արևելքում անդլիական ռեակցիոներները յերազում են Չինաստանը բաժանելու մասին: Նրանք այժմ թույլ են տալիս, վոր Յապոնիան ավերի ու թուլացնի Չինաստանը, բայց միևնույն ժամանակ նրանք խոչընդոտ չեն հանդիսանում Յապոնիայի ռազմական ու տնտեսական հյուսիսային, վորպեսզի այնուհետև հանդես գան արբիտրի դերում՝ Հեռավոր Արևելքում «մյունխենյան խաղաղութիւն» հաստատելու համար. չորրորդ՝ անդլիական ռեակցիան չի ուզում թույլ տալ Փաշիստական ռեժիմի խորտակումը վո՛չ Գերմանիայում, վո՛չ Իտալիայում, վո՛չ Յապոնիայում, ուզում է ոգնել այդ յերկրների կառավարութիւններին՝ փրկելու Փլանստական սնանկութիւնից՝ վարկեր տրամադրելով նրանց, և զրանրվ իսկ Փաշիստական պետութիւնները վորոչ կախման մեջ դնել անդլիական իմպերիալիզմից:

Դեռ 1927 թվին ընկեր Ստալինը «Իտաղութիւններ ժամանակակից թեմաների շուրջը» հոդվածում ասել էր, «Անգլիական կապիտալիզմը միշտ յեղի է, կա և

կլինի ժողովրդական հեղափոխութիւններին ամենից ավելի չարանեմ գահինը: Սկսած XVIII դարի վերջի Ֆրանսական մեծ հեղափոխութիւնից և մինչև ներկայումս տեղի ունեցող չինական հեղափոխութիւնը, անգլիական բուրժուազիան միշտ կանգնած է յեղի և շարունակում է կանգնած մնալ մարդկութեան ազատագրական շարժումը ջախջախողների առաջին շարքերում... Բայց անգլիական բուրժուազիան չի սիրում պատերազմել իր սեփական ձեռքերով: Նա միշտ գերադասել է պատերազմը ուրիշի ձեռքերով»:

Բայց իր ավազակային պլաններով անդլիական ռեակցիոն բուրժուազիան գերեզման է փորում իր համար: Չինաստանում տեղի ունեցող յապոնական աղղեսիային դադուհարար աջակցելով, նա նախապատրաստում է Անդլիայի արտամղումը Հեռավոր Արևելքից, իտալական Փաշիզմին արվող գիջումներով—անդլիական դիրքերի կորուստը Միջերկրական ծովում, Փաշիստական աղղեսորներին փոխառութիւններ տրամադրելով, նա ուժեղացնում է նրանց ռազմական զորութիւնը և իր սեփական պարտութեան շանսերը: Ամբողջելով գերմանական Փաշիզմը, նա նախապատրաստում է իր սեփական կայսրութեան բաժանումը: ԽՍՀՄ վրա հարձակվելու պլաններով նա նախապատրաստում է վոչ միայն Փաշիզմի, այլև ամբողջ կապիտալիստական սխտեմի խորտակումը: (Ծափահարութիւններ):

Մյունխենյան համաձայնութիւնն առաջին լուրջ փորձն է՝ գործնականում կիրառելու անդլիական ռեակցիոն բուրժուազիայի այդ նենդ, բայց անհուսալի պլանը: Մարդկութեան համար վոչ թե խաղաղութիւն բերին մյունխենյան ռեակցիոն դավադիրները, այլ նոր համաշխարհային իմպերիալիստական պատերազմ են բերում: Մյունխենում նրանք լիկվիդացիայի յենթարկեցին նույնիսկ այն հյուսիսատալիստիկ յեկրոպական «հավասարակշռութիւնը», վորը վորոչ չափով զսպում էր Փաշիստական աղղեսորների հափըտանկողական պլանները: Անդլիական ռեակցիայի պոչից

քարչ յեկող Փրանսական ռեակցիոն կլիկներն իրենց իսկ ձեռքով լիվիդացիայի յենթարկեցին դաշնակցությունները այն սիստեմը, վոր ստեղծել էին նրանք 1914—1918 թ. թ. համաշխարհային իմպերիալիստական պատերազմից հետո, դրանով իսկ նրանք նախապատրաստում են Փրանսիայի վերածումը յերկրորդ կարգի սերության:

Մյունխենյան դավադիրները վերջ տվին կոլեկտիվ անվտանգության սիստեմին և իրենց իսկ ստեղծած Ազգերի լիգան վերջնականապես հեռացրին յեվրոպական ու համաշխարհային քաղաքականության կարևորագույն հարցերը լուծելուց: Նրանք արձակեցին ազրեսորների ձեռքերը, թույլ տալով, վոր իտալական Փաշիզմը դրավի կատալոնիան, յապոնական Փաշիստական ռազմամոլները զավթեն կանտոնն ու Հայնան կղզին, սպառնալիք ստեղծեն Փրանսական ու անգլիական տիրակալությունների համար՝ Հեռավոր Արևելքում:

Մյունխենյան «խաղաղարարներն» ուժեղացրին կապիտալիստական պետությունների սպառազինման տենդը: Մյունխենից հետո տեղի յե ունենում սպառազինման նոր թոխչք Գերմանիայում, վորտեղ Փաշիստական դիկտատուրայի ժամանակ ռազմական ծախսերն աճել են արդեն 32 անգամ, Իտալիայում, վորտեղ Հարեչուտանի դեմ մղված պատերազմի ժամանակ դրանք աճեցին չորս անգամ. ռազմական ծախսերն աճում են՝ Յապոնիայում 1936—37 թ. թ. համեմատությամբ ավելի քան 5,5 անգամ, Անգլիայում 3 անգամ, Փրանսիայում ավելի քան 3 անգամ:

* * *

Սակայն Փաշիստական դիչատիչների իմպերիալիստական պահանջները դեմ են առնում միջանի կապիտալիստական պետությունների, ա՛յն յերկրների կառավարող դասակարգերի զգալի մասի հականերգործությանը, վորոնց կառավարությունները կապիտուլացիայի յեն յենթարկվում Փաշիստական ազրեսորների առջև: Աշխարհի խոշորագույն կապիտալիստական պետությունը—ԱՄՆ—ը, պաշտպանելով

իր շահերը Լատինական Ամերիկայի յերկրներում ընդդեմ այդ յերկրները ձգտող և արադորեն այստեղ թափանցող Գերմանիայի, Իտալիայի ու Յապոնիայի, պաշտպանելով իր դիրքերը Ֆիլիպինյան կղզիներում, Չինաստանում և Խաղաղ ովկիանոսում՝ ընդդեմ Յապոնիայի, Փաշիստական հրապանսիային դիմադրելու բլոկ և կերտում հարավ-ամերիկյան պետությունների հետ, դրանով իսկ ԱՄՆ-ն ակտիվացնում են Փաշիստական ազրեսիվ պլաններին ցույց տրվող զիմադրությունն աշխարհի մյուս ծայրերում, այդ թվում նաև Յեվրոպայում:

Անգլիայում—վախը կայսրության ամբողջականության համար, վորին սպառնում և դերմանական Փաշիզմը, նույնիսկ իմպերիալիստական շրջանների վորոչ մասին, Դաֆֆ Կուպերի, Իդենի, Չերչիլի տիպի գործիչներին մղում են ներկայիս պահպանողական կառավարության դեմ ուղղված ոպողիցիայի բանակը: Գերմանական և Իտալական Փաշիզմի հախչատակողական պահանջները վախեցնում են Փրանսական բուրժուազիայի մի մասին և ուժեղացնում են այդ Փաշիզմին դիմադրելու կողմնակիցների դիրքերը: Լեհաստանում աճում և անհանգստությունը Գերմանիայի կողմից իր մասնատվելու սպառնալիքի հանդեպ: Ուժեղանում և ոպողիցիան Հունգարիայում ընդդեմ նրա ստրկացման դերմանական Փաշիզմի կողմից:

Միևնույն ժամանակ աճում և Փաշիստական ազրեսորների կողմից ստրկացված՝ Չեխո-Սլովակիայի և Ալստրիայի ժողովրդական մասսաների զայրույթը, աճում և այն ժողովուրդների անհանգստությունը, վորոնք կանգնած են Բալկաններում Փաշիստական ազրեսիայի հարվածի տակ: Ուժեղանում և շարժումը դադուլներում, վորոնց ժողովուրդները չեն ուղում մանր դրամ դառնալ իմպերիալիստական դիչատիչների գործարքներում: Հասունանում են աղջային ճակատի տարրերը մի շարք յերկրներում, վորոնց սպառնում և Փաշիստական ներխուժումը:

Յեզ այսպէս, ընկերներ, անցած հինգ տարվա ընթացքում ե՛լ ավելի խորացավ անդունդը հաղթանակած սոցիալիզմի և պարազիտորեն նեխող կապիտալիզմի միջև: ԽՍՀՄ ընթանում է դեպի վեր, դեպի անդասակարգ հասարակութեան դադաթնները, դեպի կոմունիզմը: Կապիտալիստական աշխարհը դլորվում է ցած, դեպի տնտեսական կրիզիսները, դեպի ռեակցիան, դեպի պատերազմները: Այդ նշանակում է, վոր խորացել է կապիտալիստական սիստեմի ընդհանուր կրիզիսը: Յեզ վորքան ավելի յե խճճվում կապիտալիզմն իր հակասութեանների մեջ, այնքան ավելի հուսահատ ձևանարկումների յե դիմում նա, վորպեսզի աշխատի դուրս դալ դերութեանից: Այստեղից ել՝ աշխատավորութեան դեմ կապիտալի գործած հարձակման ուժեղացումը, ֆաշիստական տեռորի ուժեղացումը, ֆաշիզմի անցնելը հարձակման, միջազգային արենայում իմպերիալիստական նոր պատերազմը: Այստեղից ել՝ սոցիալիզմի յերկրի վրա ոտարերկրյա ուղեմական հարձակում կատարելու սղաունալիքի սրումը, մի յերկրի, վորի նշանակութեանը, վորպէս խաղաղութեան պատվարի և իմպերիալիստական հափշտակումների ու պատերազմների ղիմաղբելու պատվարի, հսկայական չափով անում է աշխարհակի միլիոնավոր մարդկանց գիտակցութեան մեջ կապիտալիստական յերկրներում:

II. ԿՈՍԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԱՅՔԱՐԸ ՀԱՆՈՒՆ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ ՅԵՎ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԻ

Առանձին յերկրներում և միջազգային ասպարեզում ֆաշիզմի հարձակման անցնելուն զուգընթաց աճում, ընդարձակվում և ավելի ու ավելի միջազգային բնույթ է ընդունում հակաֆաշիստական շարժումը: XVII և XVIII համադումարների միջև ընկած հինգ տարին լի յե աշխատավորութեան հակաֆաշիստական խոշոր մարտերով: Դա աշխատանքի հուժկու պայքարն է կապիտալի դեմ, առաջադիմութեան ուժերի պայքարը ռեակցիայի մութ ուժերի

11-283299r

դեմ: Դա հանուն բանվոր դասակարգի գործողութեանների միասնութեան, հանուն պրոֆշարժման միասնութեան, հանուն հակաֆաշիստական ժողովրդական ճակատի կոմկոսակցութեանների մղած պայքարի շրջանն է: Դա ժողովրդական ճակատի կազմվելն է Ֆրանսիայում: Դա ընդհուրտական շարժման ծավալումն է ամերիկյան կոնտինենտում (Հյուսիսային և Հարավային Ամերիկայում): Դա ազգային ճակատի կազմավորման ու ընդարձակման ժամանակաշրջանն է մի շարք զաղութային ու կախյալ յերկրներում: Դա ամենից առաջ իսպանական եերոս ժողովրդի ազգային-կափոխական պատերազմն է, դա չի մեծ ժողովրդի ազգային-ազատագրական պատերազմն է ընդդեմ ներխուժած իմպերիալիստական գիշատիչների:

Դուք հիշում եք, ընկերներ՛, թե ինչպէս 1933 թվին Գերմանիայում ֆաշիզմն իշխանութեան գլուխ անցնելուց հետո ֆաշիստները զլուխ բարձրացրին կապիտալիստական մյուս յերկրներում, թե ինչպէս նրանք շտապեցին հարձակման անցնել այն հաշիվով, վոր ժողովրդական մասսաները նրանց առջև կհահանջեն առանց կովի, ինչպէս Գերմանիայում: Բայց դուք հիշում եք նաև, վոր հենց զերմանական ֆաշիզմի հաղթանակը մեկ տարի՝ հետո հանգուցալույծ արեց հակաֆաշիստական հուժկու շարժումն ամբողջ աշխարհում: 1934 թվին փետրվարին Ֆրանսիայում բանվորները ֆաշիզմի հարձակմանը պատասխանում են ընդհանուր գործադուլով, վորն ընդգրկել եր չորս միլիոն մարդ, իսկ Ավստրիայում նրանք դիմում են զենքի, Իսպանիայում, նույն այդ տարվա հոկտեմբերին, յերկու շաբաթվա ընթացքում կռվում են ասուրական հանքափորները: Ֆաշիզմին ցույց տրվող այդ մասսայական զիմադրութեան շարժիչ ուժն ամենուրեք կոմունիստական կոսակցութեաններն էլին, վորոնք պայքարի պրոցեսում կոփում էլին բանվոր դասակարգի գործողութեանների միասնութեանը, բոլոր աշխատավորների գործողութեանների միասնութեանը:

Պրակտիկայում կիրառելով պրոլետարիատի ուժերի միավորման և բանվոր դասակարգի դաշնակիցներին նրա կող-

մը գրավելու լենինյան-ստալինյան ստրատեգիական մեծ պլանը, Կոմունիստական Ինտերնացիոնալը VII Կոնգրեսում ընկ։ Դիմիտրովի գեկուցման մեջ առաջ է քաշում կապիտալի հարձակման, Փաշիզմի և վերահաս իմպերիալիստական պատերազմի դեմ պայքարելու միասնական բանվորական ու հակաֆաշիստական ժողովրդական ճակատի տակտիկան։ Ընկեր Ստալինի հավատարիմ աշակերտ ընկ։ Դիմիտրովի՝ յեյուլթը, վորը Լայպցիգում բարձր պահեց կոմունիզմի գրոշը, շեքմ արձագանդ գտավ կապիտալիստական յերկրների աշխատավորության մեջ։

Վորո՞ւք են համարյա բոլոր կապիտալիստական յերկրներում սկսված հակաֆաշիստական շարժման անմիջական արդյունքները։ Ֆրանսիայում աշխատավոր մասսաներն ընդհանուր գործադուլով, մասսայական դեմոնստրացիաներով, վորոնց մասնակիցների թիվը մինչև մեկ միլիոն մարդու յեր հասնում հենց միայն Փարիզում, ձախողեցին 1934 թվի փետրվարի 6-ի Փաշիստական պուտչը, ձեռք բերին Փաշիստական զինված յիզաներն արձակելու որենք, հակաֆաշիստական պայքարի պրոցեսում հարստացին միասնական բանվորական ու ժողովրդական ճակատ։ Վորպես արդյունք 1936 թվի ամառվա գործադուլային հուժկու շարժման, վորին ուղեկցում էր ձեռնարկությունների գրավումը, բանվոր դասակարգը ձեռք բերեց 40-ժամյա աշխատանքային շաբաթ, աշխատավարձի բարձրացում մինչև 30 տոկոսով, ձեռնարկատերերի կողմից հատուցվող արձակուրդներ, կոլեկտիվ պայմանագրեր և ձեռնարկություններում պրոֆմիտությունների ճանաչումը գործարանատերերի կողմից։ ձեռք բերվեց պրոֆմիտությունների միավորում, վորի հետևանքով միջանի ամսվա ընթացքում Աշխատանքի ընդհանուր կոնֆեդերացիայի անդամների թիվը 900 հազարից հասավ մինչև 4 միլիոնի, յոթն անգամ աճեց կոմունիստական կուսակցությունը, աճեց նրա ազդեցությունն աշխատավորության լայն մասսաների վրա, և, հետևաբար, աշխատավոր մասսաները դարձան ավելի ուժեղ՝ Փաշիզմի դեմ մղվող պայքարում։

ԱՄՆ-ում հակաֆաշիստական շարժումը ճանապարհից

դեն է շարտում պաստոր Կոֆլինի նման Փաշիստական դեմադրողներին։ Աշխատանքի ամերիկյան ռեակցիոն ֆեդերացիայից առանձնանում է ձախ թե—այսպես կոչված՝ Արտադրական պրոֆմիտությունների կոմիտեն, վորը զլխավորում է ամերիկյան բանվորական շարժման մեծ մասի անցումը դասակարգային պայքարի դիրքերի վրա․ ողտազործելով տնտեսական կոնյունկտուրայի բարելավումը, բանվոր դասակարգն անցկացնում է մի շարք խոշոր գործադուլներ, վորոնք մեծ մասամբ վերջացան բանվորների հաղթանակով։ Գործադուլ են անում 1 միլիոն մանածագործներ, 400 հազար հանքափորներ, գործադուլ են անում արտադրության մյուս ճյուղերի բանվորները։ վերահաս պատերազմի դեմ դեմոնստրատիվ գործադուլ են հայտարարում կես միլիոն սովորողներ․ աճում է դեմոկրատական շարժումը, վորը հակայական հաղթանակ է տանում պրեզիդենտական ընտրություններում։ Այդ շարժման արիքի վրա աճում է ԱՄՆ-ի կոմունիստական կուսակցությունը։

Իսպանիայում, վորպես հետևանք աստուրական զինված կռիվների, վորոնց հետևեցին մասսայական գործադուլներ ու հսկայական ցույցեր, ընկնում է Լեռուս—Սիլ Ռորլեսի կառավարությունը։ Ժողովրդական ճակատը 1936 թվի փետրվարի 16-ին խոշոր հաղթանակ է տանում ընտրություններում։

Անգլիայում, Հոլանդիայում, Բելգիայում, Ռումինիայում Փաշիստական դիկտատորության հավակնորդները՝ այդ բոլոր Մոսկիները, Մուսսերոները, Դեզերնները, Կոդերանոները սրընթաց զլորվում են ցած։

Մեքսիկայում, Կուբայում, Չիլիում հաղթում է դեմոկրատական շարժումը, ստեղծվում են մասսայական պրոֆմիտություններ․ մոտավորապես 800 հազար բանվորներ է միավորում մեքսիկական Աշխատանքի կոնֆեդերացիան, 400 հազար բանվոր՝ Կուբայինը, 200 հազար՝ Չիլիի կոնֆեդերացիան։

Զինատանում բուռն թափով աճում է ժողովրդական մասսաների շարժումը հանուն Զինատանի ազատության,

անկախութեան ու միավորման, հանուն դեմոկրատական կարգերի հաստատման նրանում, հանուն նրա անտեսական, քաղաքական ու ազգային վերածնման:

Հնդկաստանում զարգանում է գործադուլային շարժումը: Հենց միայն Բենգալիայում ջուտի բանվորների յեռամայա գործադուլն ընդգրկում է 225 հազար մարդ: Ամրապնդվում է համազգային շարժումն ընդդեմ 1935 թվի ռեակցիոն սահմանադրութեան. յերկու տարվա ընթացքում (1937—1938 թ. թ.) ազգային Կոնգրեսի անդամների թիվը 630 հազարից հասնում է մինչև 4 միլիոնի:

Ֆրանսական գաղութներում—Հնդկաչինում, Ալժիրում, Թունիսում, Սիրիայում—ժողովրդական ճակատի՝ Ֆրանսիայում տարած հաղթանակի հետևանքով, այդ գաղութային յերկրների աշխատավոր մասսաները ձեռք են բերում վորոշ ղեմոկրատական ազատութեաններ: Այստեղ նույնպես, ինչպես և Հնդկաստանում, կազմավորվում է իմպերիալիստական ճնշման դեմ պայքարելու համազգային ճակատ:

Ռեակցիոն բուրժուազիան, հակաֆաշիստական շարժման թափից վախեցած, կատաղի դիմադրութեան է ցույց տալիս միասնական բանվորական ու ժողովրդական ճակատի զարգացմանը: Ֆրանսիայում սարտաժի յենթարկելով արտադրութեանը, արտասահման փոխադրելով կապիտալներն ու փողիկին, արհեստականորեն բարձրացնելով դները, Ֆրանկն արժեքազրկելու խաղ խաղալով, նա ուղում է վարկարեկել ժողովրդական ճակատը և նախապատրաստում է ժողովրդական ճակատի աջակցութեանը վայելող կոտավարութեան կապիտուլացիան: Իսպանիայում՝ կարվածատերերը, անձակ թողնելով հողերը, սով են նախապատրաստում, բանկիրներն ու կապիտալիստները կազմակերպում են տնտեսական քայքայում, գեներալները խոտվութեան են պատրաստում՝ ժողովրդական ճակատին վերջ տալու համար: Չինաստանում յապոնական գործակալները ճգնում են Գոմինդանին զրգրուել չինական խորհուրդների դեմ, բոլոր միջոցներով հրահրում են ազգամիջյան պատերազմ, վորպեսզի ինչպես էլ վոր լինի պայթեցնեն կազմվող համազգային ճակատը:

Սակայն ավելի ու ավելի պարզ է դառնում, վոր ռեակցիան ի վիճակի չէ իր ներքին ուժերով վոչ հաղթել Ֆրանսիայի, Իսպանիայի ժողովրդական ճակատը, վոչ էլ վիժեցնել չին ժողովրդի ազգային—ազատագրական շարժումը: Նրան ողնութեան է հասնում համաշխարհային ռեակցիան: Անգլիական բուրժուազիայի ռեակցիոն շրջանները հրեշափոր ճնշում են գործադրում Ֆրանսիայի ներքին ու արտաքին քաղաքականութեան վրա, վորպեսզի այն ուղղեն այդ շրջանների համար ցանկալի հունով: Իսպանիայում դերմահական ու իտալական Ֆաշիզմն անցնում է բացահայտ զինված ինտերվենցիայի: Հեռավոր Արեւելքում յապոնական ռազմամուկները մեծ պատերազմ են սկսում չին ժողովրդի դեմ:

Ազրեւիայի յենթարկված ժողովուրդները զինված հակահարված են տալիս: Սկսվում է ներխուժած ոտարերկրյա հափշտակիչների դեմ իսպանական ու չին ժողովուրդների մղած հերոսական պայքարի շրջանը: Այդ պայքարն ամենախոշոր իրադարձութեանն է ժողովուրդների կյանքում՝ Սոցիալիստական Մեծ Հեղափոխութեանից ու նրա վիթխարի հաղթանակներից հետո, 1918—1923 թ. թ. Յեւրոպայում տեղի ունեցած հեղափոխական շարժումներից հետո: Այդ պայքարի նշանակութեանը հակայական է: Նա կաշկանդում է ազրեւսոների ուժերը, զսպում է յերկրորդ իմպերիալիստական պատերազմի հետագա ծավալումը, հեշտացնում է միջազգային պրոլետարիատի պայքարն ընդդեմ նրա շահագործողների, ողնութեան է ցույց տալիս հակաֆաշիստական շարժմանը բոլոր յերկրներում:

Գնեւրալական խոտվութեանը նախապատրաստելով Իսպանիայում, գերմանական ու իտալական Ֆաշիստները հույս ունեյին, թէ հեշտ ու արագ հաղթանակ կտանեն: Նրանք կարծում էյին, թէ Իսպանիայում կարելի յէ կրկնել 1922 թվին Հոմի վրա կատարված ոպերետային արշավանքը: Նրանք կարծում էյին, թէ դա կլինի նույնպիսի հերթական զինվորական մի պուտչ, ինչպիսիք քիչ չեն յեղել Իսպանիայի պատմութեան մեջ, պուտչ, վորը մեկ ղեշերվա մեջ կվեր-

Ջանա Փաշիստական զիկատտորի պատվանդանի վրա մաղբը-
ցող դեմերալի հաղթությամբ: Իր հերոսական պայքարով
խաղանական ժողովուրդը ցույց տվեց, վոր Փաշիզմի համար
հեշտ հաղթանակների ժամանակներն անցնում են: Իսպանի-
այում կատարվող ինտերվենցիան դերմանական ու իտալա-
կան Փաշիզմի համար նստեց մոտավորապես մեկ միլիարդ
ամերիկյան դոլլար, ռազմանյութերի վիթխարի ծախսում,
նրանց բանակների մարդկային ռեզերվների և վարժված կադ-
րային կազմի զգալի կորուստներ:

Իսպանական սակավազեն ժողովուրդը, վորին դավա-
ճանեցին այսպես կոչված բուրժուա-դեմոկրատական պե-
տությունները, համարյա յերեք տարի յե, վոր անհավասար
հերոսական պայքար և մղում իր անկախության համար, ամ-
բողջ պրոգրեսիվ և առաջավոր մարդկության գործի համար:
(Մախահարություններ): Նա այդ պայքարը մղել և յերկու
խոչոր իմպերիալիստական պետությունների՝ Փաշիստական
Իտալիայի ու Գերմանիայի, ռազմական ինտերվենցիայի դեմ
և համալսարհային ռեակցիայի քողարկված ինտերվենցիայի
դեմ, վորը Յեվրոպայում «չմիջամտելու քաղաքականու-
թյան» կեղծավոր և Ամերիկայում «իզոլյացիոնիզմի» քաղա-
քականության լողունդով բլոկադայի յեր յենթարկել Իսպա-
նական հանրապետությունը:

Հանրապետությունն այդ ժամանակվա ընթացքում հար-
կադրված յեղավ հաղթահարել անասելի դժվարություններ:
Հանրապետությունը բանակ չուներ: Թշնամու կրակի տակ
նա ստեղծեց ժողովրդական բանակ, վորն իսպանական ժո-
ղովրդի ազգային-հեղափոխական պատերազմի պատմու-
թյան մեջ այնպիսի եջեր դրեց, ինչպես Մադրիդի, Գվա-
դալսխարայի, Խարամի, Եբրոյի մոտ տեղի ունեցած մար-
տերը: Հանրապետությունը հրամանատարական կադրեր
չուներ: Պայքարի պրոցեսում կոփվեցին հազարավոր յեր-
կաթակուռ հրամանատարներ և պանծալի քաղկոմիսարներ:
Ժողովրդի ծոցից դուրս յեկան այնպիսի մարդիկ, ինչպես
Մոդեստոն և Լիստերը, վորոնց անունները սիրով ու հար-
գանքով և արտասանում յուրաքանչյուր ազնիվ հակաֆա-

շիստ և ատերությամբ՝ իսպանական ժողովրդի բոլոր թշնա-
միները: Հանրապետությունը ռազմական արդյունաբերու-
թյուն չուներ: Նա այդ արդյունաբերությունն ստեղծեց
վորի վրա: Մերերն ու անչափահասները, իսպանական
մայրերն ու աղջիկներն իրենց ամբողջ հողին դրին այդ գոր-
ծի մեջ: Հանրապետությունն ամբություններ չուներ, իս-
պանական ժողովուրդը քլունիկ եր վերցնում ձեռքը և ամ-
րացնում եր հանրապետական բանակների ճակատները:

Ինչպե՞ս կատարվեց այն հրաշքը, վոր Իսպանական
հանրապետությունը, համեմատաբար վոչ-մեծ թերակղզում,
կարողացավ այդքան ժամանակ դիմանալ բրեկադի պայ-
մաններում, սպառազինության կողմից հակառակորդի ունե-
ցած հսկայական զերակչության պայմաններում: Այդ
հրաշքը հնարավոր դարձավ այն պատճառով, վոր հաստատ-
վեց բանվոր զասակարգի գործողությունների միասնակա-
նություն, վոր կոփվեց բանվոր դասակարգի և դյուղացիու-
թյան սերտ դաշինքը, այն պատճառով, վոր հակաֆաշիս-
տական ժողովրդական ճակատը համախմբեց Իսպանիայի
ժողովրդական մասսաներին, այն պատճառով, վոր այդ ճա-
կատը ցեմենտվեց քաղաքական խոչոր ուժ դարձած կոմու-
նիստական կուսակցության կողմից, այն պատճառով, վոր
իսպանական ժողովուրդը վայելում եր աշխատավորության
միջազգային ոժանդակությունը և ամենից առաջ ԽՍՀՄ ժո-
ղովուրդների քաղաքական աջակցությունը և բոլոր աշխա-
տավորների հայր ընկեր Մոսկվայի քաղաքական աջակցու-
թյունը: (Բուռն ծափահարություններ):

Համարյա յերեք տարվա ընթացքում իսպանական ժո-
ղովրդի պայքարը դանդում եր ամբողջ աշխարհի ուշադրու-
թյան կենտրոնում: Նա ամենուրեք հիացմունք եր առաջ բե-
րում միլիոնավոր աշխատավոր մարդկության մեջ և կատա-
ղի դայրույթ՝ համալսարհային ռեակցիայի մեջ: Իսպանա-
կան ժողովուրդն իր որինակով մյուս բոլոր ժողովուրդնե-
րին կոչ եր անում դիմադրելու պատերազմի Փաշիստական
հրահրողներին, նպաստում եր խաղաղության և ազատու-
թյան ուժերի համախմբմանը բոլոր կապիտալիստական յեր-

կըրնեբում: Հանրապետական Իսպանիայի շուրջն ստեղծվեց համերաշխութեան մասսայական լայն շարժում, վորն ընդգրկեց աշխարհի համարյա բոլոր յերկրները: Դա աշխատավորութեան ամենահուժեղ շարժումն է՝ Խորհուրդներ յերկրի գեմ ուղղված իմպերիալիստական ինտերվենցիայի ժամանակաշրջանից հետո: Նա բազմազան ձևեր է ընդունում՝ սկսած դրամի հանդանակութունից, մասսայական միտինգներից ու դեմոնստրացիաներից, Իսպանիայի պաշտպանութեան կոմիտեներ յստեղծումից, ընդհուպ մինչև քաղաքական դործադուլները և կամավորական ջոկատներ ի կողմակերպումը: Իրենց չափով աննախընթաց ցույցեր են տեղի ունենում Լատինական Ամերիկայի յերկրներում, հեռավոր Հնդկաստանում հանրապետական Իսպանիայի նկատմամբ համերաշխութեան համաժողովրդական որ է անցկացվում:

Իսպանական ժողովրդի նկատմամբ ցուցաբերվող համերաշխութեան շարժումը ճեղքելով անցնում է Փաշտական յերկրները: Իտալիայում հակաֆաշիստները դադունի հանդանակութուններ են կատարում, հազարավոր թերթիկներ են հրատարակում, զիչերները հակաֆաշիստական մակադրութուններ են գրում աների վրա. հաճախակի յեն դառնում սարսափի ակտերը ռազմական դործարաններում, զինվորների՝ հանրապետական Իսպանիայի գեմ պատերազմի գնալուց հրաժարվելու դեպքերը:

Ինչոր յերկրներում համերաշխութեան այդ շարժումը գերածում է աշխատավորութեան պայքարի ընդդեմ ֆաշիզմի՝ իրենց սեփական յերկրում, հակաֆաշիստական ուժերի միջազգային պայքարի՝ ընդդեմ համաշխարհային ռեակցիայի: Հանրապետական Իսպանիային ոգնութուն ցույց տալը մի պլատֆորմ է տարերայնորեն կազմվող բանվորական միջազգային միասնական ճակատի համար:

Յերկրագնդի մյուս ծայրում վիթխարի յերկրի՝ աշխարհի մեծագույն՝ 450-միլիոնանոց ժողովուրդը, վորին միշտ գետին էյին խոնարհեցնում, հարվածում, կողոպտում և ստորացնում իմպերիալիստական ավազակները, վտռի կանգնեց պաշտպանելու իր յերկիրը և իր ազգային անկա-

խութունը: Չինաստանում մղվող պատերազմը կիսազագութային յերկրի ամենախոշոր ազգային-ազատագրական պատերազմն է, վորը գիտե պատմութունը: Այդ պատերազմն առավել ևս մեծ նշանակութուն ունի այն պատճառով, վոր նա չին ժողովրդի կողմից մղվում է մի իմպերիալիստական պետութեան դեմ, վորն ամբողջ համաշխարհային ռեակցիայի ժանդարմի դեր է խաղում Հեռավոր Արևելքում: Այդ պատերազմի ընթացքում չին ժողովուրդը վերջ տվեց յերկիրը բողոքող ներքին պատերազմին և համազգային միասնականութուն է կուտ, վորից միշտ ամենից ավելի շատ են վախեցել իմպերիալիստները: Չինաստանի պատերազմը յապոնական իմպերիալիզմի դեմ ավելի ու ավելի համաժողովրդական պատերազմի բնույթ է ստանում: Չնայած Յապոնիայի ռազմատեխնիկական առավելութեանը՝ չին ժողովուրդը համառ դիմադրութուն է ցույց տալիս թշնամուն, հարվածում է նրան թիկունքից, պատում է նրան պարտիզանական ջոկատներով, քանդում է յապոնական կոմունիկացիոն գծերը, հյուծում և քայքայում է թշնամու ուժերը ձգձգվող պատերազմով:

Յապոնիային յերկու ու կես միլիարդ ամերիկյան դոլար է նստել նրա պատերազմը Չինաստանի դեմ, սակայն յապոնական ֆաշիստական ռազմամուլները Չինաստանի տերը չեն գարձել: Յապոնական դորքերն իրենց ձեռքում են պահում յերկաթուղային գծերը և քաղաքային կենտրոնները, սակայն յերկրի հսկայական տերիտորիան, այնտեղ բնակվող չին ժողովրդով, շարունակում է մնալ չինական ազգային կառավարութեան իշխանութեան տակ: Յապոնական ոկուպանտներ թիկունքում կառավարում է չինական ազմինիստացիան, գործում են չինական որենքները, մորիլիդացիա յե կատարվում չինական ազգային բանակի համար: Բերնից-բերան հազորդվում է ազգային պատերազմի լրդունդը՝ «յեթե հայրն ընկնի մարտում, վորդին կկանգնի նրա տեղը, յեդրայրը կփոխարինի զոհված յեղորդը, կինը կփոխարինի սպանված ամուսնուն»:

Չին ժողովրդի համառ դիմադրութունն ավելի ու ավել-

լի յե հեղափոխականացնում Յապոնիայի աշխատավոր մաս-
աններին, վորոնք հեծում են իրավադրության, հրեշավոր
շահադործման, հարկերի անտանելի բեռի ճնշման տակ: Յա-
պոնական ռազմամոլները գեթ վարություններն ուժեղացնում
են ուղղիցյին տրամադրությունների աճումը ժողովրդի բոլոր
խավերում և սրում են հակասությունները. նույնիսկ տիրա-
պետող զասակարգերի բանակում: Հասունանում է գոր-
ծադուլային շարժումը, աճում է յապոնական աշխատավոր
մասսաների գեթոհությունը ճգճգվող պատերազմից: Ան-
ընդհատ մարտերից տանջված, իր յերկիրը պաշտպանող ժո-
ղովրդի դեմ-հանդիման կանգնած յապոնական զինվորներն
սկսել են կորցնել համբերությունը: Ավելի ու ավելի հաճա-
խակի յեն յերևում խմորման նշանները յապոնական ինտեր-
վենաների բանակում: Իր հերոսական սլաքարով չին ժողո-
վուրդը քայքայում է վոչ միայն յապոնական բանակը և յա-
պոնական թիկունքը, նա շարժում է առաջացնում Ասիայի
ժողովրդական մասսաներում և զարթեցնում է բոլոր դադու-
թային ժողովուրդներին: Հակայապոնական ազդային ճա-
կատ ստեղծելու իր ուրինակով նա զազութային ճնշված ժո-
ղովուրդների ձեռքն է դնում նրանց ազգային ազատագրու-
թյան հզոր զենքը, հսկայական յերկրի փորձով, միլիոնների
փորձով ստուգված զենքը:

«Իհարկե, չին ժողովրդի և նրա բանակի երառա-
կան պայքարն ընդդեմ յապոնական հափշտակիչների,
հսկայական ազգային վերելքը Չինաստանում, մարդ-
կանց ու տերիտորիայի վիթխարի ռեզերվը Չինաս-
տանում, վերջապես, չինական ազգային կառավա-
րության վնասկանությունը՝ Չինաստանի ազատա-
գրական պայքարը հասցնելու մինչև վերջը, մինչև
հափշտակիչներին Չինաստանի սահմաններից լիովին
դուրս բռնելը,— այս բոլորն աներկմտորեն խոսում են
հոգուտ այն բանի, վոր յապոնական իմպերիալիստ-
ները Չինաստանում ապագա չունեն և չեն ել կարող
ունենալ»: («Համի(բ)ի պատմության համառոտ դա-
րնաբաց», էջ 318, Հայքալհրատ, էջ 447):

Սակայն, վորքան ավելի յեր ճգճգվում ինտերվենցիան
իրպանիայում և պատերազմը Չինաստանում, այնքան ավե-
լի անհանգիստ եր դառնում համաշխարհային ռեակցիան:
Ֆաշիզմի և հակաֆաշիստական ուժերի դուռեմարտը սպառ-
նում եր վերջնալ վոչ հոգուտ ֆաշիստական ազդեցորեն-
քի: Բնակչության մեջ տարտուը եր բարձրանում ֆաշիս-
տական կառավարությունների ռազմական ավանտյուրաների
դեմ: Ավելի ու ավելի հաճախակի և ավելի բացահայտ կեր-
պով ձայներ են լսվում մասսաների մեջ. «Ո՞ր ես տանում
երանք մեզ»: Ավելի ու ավելի յե բացահայտվում ֆաշիզմի
ներքին մեկուսացումը և նրա սոցիալական բազայի նեղա-
ցումը: Գերմանիայում աճում է բանվորների գայրույթը՝
իրենց նյութական սարսափելի դրության դեմ, 14-ժամյա
աշխատանքային ուր մտցվելու, իրենց իրավադրության,
իրենց՝ վորպես ճորտերի՝ ֆարրիկային ամբակցելու դեմ:
Աճում է դուրսացիների գեթոհությունն իրենց անտեսու-
թյան նկատմամբ ֆաշիստական իշխանությունների կատա-
րած լիտի միջամտության դեմ, մեծ ու փոքր «ֆյուրերներ-
քի» կողմից նրանց կողոպտելու դեմ. դեթոհ է մանր բուր-
ժուազիան, վորին ֆաշիստական պարապլուսները դիտակ-
ցորեն հրում են քայքայման անդունդը, վորպեսզի եժան
բանվորական ուժ ստանան. շարժվում են կաթոլիկ մասսա-
ները, վորոնց ծաղրում է ֆաշիզմը, աճում է ուղղիցիան
ռայիսավերի շարքերում, վորը վախենում է պարտությունից
ֆաշիզմի նախապատրաստած պատերազմում, աճում է դեր-
մանական ժողովրդի գայրույթը ֆաշիստական ալյասերված
բյուրոկրատիայի կաշառակերության, հափշտակություննե-
քի, կամայականության դեմ: Գեստապոն գեթոհության այդ
ալիքին պատասխանում է նոր, զազանային ռեպրեսիանե-
րով, կառափնարանով ու կացնով, հրեական ջարդերով,
վորոնք վերակենդանացնում են միջնադարի մոռյլ ժամա-
նակները: Գեստապոյի պես Հիմլերը պահանջում է ուժե-
ղացնել պահնորդական ջոկատները՝ «ռազմական գործողու-
թյունների ներքին թատերաբեմում» պայքարը ծավալելու
համար:

Ձանալով ոգնել գերմանական Փաշլիզմին՝ դուրս գալու իր ներքին դժվարութիւններէր, ամբաստանելու նրա գիրքերը հակաֆաշիստական ուժերի դեմ մղվող պայքարում, անգլիական ռեակցիոներները նրան բաց են թողնում Ալիստորիա, նրա առաջ հասնողատարութեամբ բաց են անում Չեխո-Սլովակիայի դռները: Նախապատրաստելով Մյունխենը, նրանք, Ֆրանսական ռեակցիոներներին հետ միասին, ճնշում են գործ դնում չեխո-սլովակիան կառավարութեան վրա, պահանջելով, վոր նա կապիտուլացիա անի և գործի «ալիստորիական ձևով»: Չեխ ժողովուրդը, նրա բանակը ցանկանում են գործել իսպանական ձևով: Մասնակի մորելիզացիան Ֆրանսիայում և Անգլիայում, վոր կատարվեց մասսաներին խաբելու նպատակով, վերածվում է հակաֆաշիստական տրամադրութիւններին մի դեմոնստրացիայի այն ժամանակ, յերբ Գերմանիայում մորելիզացիան դրսևորում է ժողովուրդի ամենալայն խավերում վրդովմունքի առկայութեանը ֆաշիստ կառավարողներին դեմ, վորպես պատերազմի լսկական հրձիգներին:

Մյունխենյան գործարքը, վորը գերմանական Փաշլիզմին զոհարերեց Չեխո-Սլովակիան, ռեակցիայի դավադրութեան էր միջազգային բանվոր դասակարգի դեմ, բոլոր յերկրների հակաֆաշիստական շարժման դեմ, բոլոր ժողովուրդների խաղաղութեան և սոցալիստական դեմ: Դա դավադրութեան էր իսպանական հանրապետութեան դեմ: Ինտերվենտներին կողմից Կատալոնիայի գավթումը Մյունխենի ուղղակի հետեանքն է: Այդ գավթումը պատրաստում էին վոչ միայն Հոմոնում ու Բեռլինում, այլև Լոնդոնում ու Փարիզում: Աշխարհում բոլորը գիտեցին, վոր մյունխենյանները, հասնելով Պրագայի կապիտուլացիային, կնետվեն հանրապետական իսպանիայի վրա: Մյունխենն ամբողջութեամբ և լիովին արձակեց գերմանական ու իտալական ֆաշիզմի ձեռքերն իսպանիայում տեղի ունեցած ինտերվենցիայի գործում:

Իտալո-գերմանական ինտերվենտներին կողմից Կատալոնիան գավթելուց հետո անգլո-ֆրանսական ռեակցիոներները դեն նետեցին դիմակը: Քողարկված ինտերվենցիայից

նրանք անցան բացահայտ ինտերվենցիայի: Կատալոնիա Բեռլինի և Հոմոնի պատվերը, նրանք շտապեցին ճանաչելու Ֆրանկոյին: Նրանք դավաճանական ուպերացիա կազմակերպեցին, հանձնելով Մինորկա կղզու ռազմածովային բազան իտալո-գերմանական ինտերվենտներին: Ֆրանսական ռեակցիոներները, վորոնք սիստեմատիկ կերպով հրաժարվում էին իսպանիայի որինական հանրապետական կառավարութեանը հանձնելու Ֆրանսիայում գտնվող վոսկու պաշարը, այն հասնողատարութեամբ մատուցեցին համաշխարհային ռեակցիայի վարձկան Ֆրանկոյին: Անգլիական բանկիրները, Անգլիայի պահպանողական շրջանների համաձայնութեամբ, պատրաստակամութեան հայտնեցին փոխառութեան տրամադրելու իսպանական խռովարարներին, վորպեսզի ծածկեն գերմանո-իտալական ինտերվենցիայի ծախսերը և իսպանական Փաշիստներին փրկեն նրանց ներքին ռեժիմի խորտակումից: Այդ դեռ քիչ է, անգլո-ֆրանսական ռեակցիան, իսպանիայի ներքում յեղած դավաճանական տարրերի ոգնութեամբ, հակահեղափոխական հեղաշրջում կազմակերպեց Մադրիդում և Կարտախենում, վորպեսզի իսպանական ժողովրդի պայքարի ամենամանր մոժեխտին վիժեցնի նրա դիմադրութեանը ինտերվենտներին:

Բայց համաշխարհային ռեակցիային չի հաջողվի ծոնկի չոքեցնել իսպանական ժողովրդին: Միայն խելագարը կարող է կարծել, թե այդ հպարտ և ազատասեր ժողովուրդը կհաշտվի իր յերկրի գաղութային կախվածութեան հետ, վորը նրա համար պատրաստում է համաշխարհային ռեակցիան, թե նա, հլու-հնազանդ, մեջքը կծոնի դավաճանի, ավանտյուրիստի և ոտարերկրյա Փաշիզմի գործակալ Ֆրանկոյի առաջ: Իսպանական ժողովրդի մեջքին չկարողացան մնալ, չնայած համաշխարհային ռեակցիայի ամբողջ ոժանդակութեանը, վո՛չ թագավորները, վո՛չ դիկտատորները, վո՛չ Ալֆոնսները, վո՛չ Պրիմո դե Ռիվերաները: Ի՞նչպես կարող է ուրեմն մնալ գերմանական հրետանիով իսպանական քաղաքներն ու գյուղերն ավերած, իտալական ումբրերով հազարավոր իսպանական կանայք ու յերեխաներ սպանած

հրեշքը, Իսպանիան արշան մեջ խեղդած, իսպանական ժողովրդի կողմից մերժված և նշովված դահիճը:

(Ձայն սեպից՝ «Ճիշտ է»: Ծափահարություններ):

Համաշխարհային ռեակցիային չի հաջողվի իսպանական ժողովրդի դիտակցությունից ջնջել նրա համարյա յեռամյա հերոսական պայքարն ոտարեկրյա նվաճողների դեմ: Այդ ժողովուրդն ավելի լավ որեր է տեսել: Նա դենք է բռնել իր ձեռքում: Նա ցանկ է կալվածատերերի հողերը. նա՞ ինքը արտադրություն է կազմակերպել Փարբիկաներում և դործարաններում. նա ճաշակել է ազատ կյանքը: Այդպիսի ժողովուրդը յերբեք չի նվաճվի: (Բուռն ծափահարություններ): Նրա դոհերը կհատուցվեն հարյուրապատիկ: Աշխատավորության դիտակցության մեջ այդ դոհերը կմնան վորպես անջնջելի, հավիտենական նախատինք վոչ միայն Փաշիստական կառավարությունների վրա, այլև նրանց անդլիական ու Ֆրանսական դործակիցների վրա, բոլոր շահադրծող դասակարգերի վրա, կրարձրացնեն ժողովուրդների ատելության փոթորիկը նրանց դեմ, մասսաների հեղափոխական գայրույթը կվերածեն ժողովուրդների հեղափոխական մեծ դործերի: Թող Ֆրանսական ռեակցիոներենքը չկարծեն, վոր հանրապետական Իսպանիայի վերաբերմամբ նրանց վարած դավաճանական քաղաքականությամբ նրանք վերջ կտան բանվորական և հակաֆաշիստական շարժմանը Ֆրանսիայում: Ճիշտ է, վոր այդ սոոր քաղաքականությամբ նրանք քաջալերեցին ժողովրդական ճակատի բոլոր հակառակորդներին: Հրապարակ դուրս յեկան բուրժուազիայի դործակալները, վորոնք խցկվել էյին ժողովրդական ճակատի շարքերը, վորնպեսզի պայթեցնեն նրան ներսից: Գլուխ բարձրացրին բոլոր կապիտուլանտ տարրերը, վորոնց դեպի հակաֆաշիստական ակին էր ըջել հեղափոխական շարժման արիքը: Ժողովրդական ճակատի այդ բոլոր թշնամիները սանձարձակ են դարձել: Նրանք կրակում են կոմունիստների վրա Մադրիդում, նրանք պահանջում են տարալիլ բանվորական միասնական ճակատը Ֆրանսիայում, նրանք ձգտում են լիկվիդացիայի յենթարկել ժողովրդական ճակատի շարժումը մյուս յերկրներում: Հակաֆաշիստական

շարժման մաքրումն այդ դավաճանական, կապիտուլանտական քափից միայն կամրապեղի նրան և ավելի մարտունակ կդարձնի:

Մյունխենյանների դավաճանական քաղաքականությունը շարժման մեջ է դնում այն խալերին, վորոնք մինչև այժմ քաղաքական պայքարից դուրս էյին դտնվում, վորպես յեխակետ է ծառայում համաշխարհային ռեակցիայի դեմ ուժերը ժողովրդական ճակատից ավելի լայնորեն համախմբելու համար, հակաֆաշիստական շարժման նոր վերելքին մղում է տալիս ամբողջ աշխարհում և ամենից առաջ Անդլիայում, մասսաների մեջ արագացնում է կապիտալիզմի վրա դրոհելու գաղափարի հասունացումը:

Սակայն կարելի՞ յեր արդյոք, ընկերեն՛ր, վիժեցնել համաշխարհային ռեակցիայի դավադրությունն Իսպանական հանրապետության դեմ: Անկասկած, այդ հնարավոր էր: Այդ հնարավոր կլիներ, յեթե միջազգային պրոլետարիատը, իսպանական ժողովրդի ազգային-հեղափոխական պատերազմի հենց սկզբից, համախմբեր իր ուժերը, յեթե II Ինտերնացիոնալի ղեկավարությունն ընդուներ կոմունիստական Ինտերնացիոնալի առաջարկությունը՝ կապիտալի հարձակման, Փաշիզմի և իմպերիալիստական պատերազմների դեմ պայքարելու համար դործողությունների միասնություն հաստատելու մասին:

Գործողությունների միասնություն հաստատելու իր առաջարկությունը կոմունիստական Ինտերնացիոնալի Գործադիր կոմիտեն անցած հինգ տարում արել է տաս անգամ: Ի՞նչ էյին պատասխանում մեզ Սոցիալիստական Ինտերնացիոնալի ռեակցիոն պարալուլիները: Նրանք պատասխանում էյին, վոր դործողությունների միջազգային միասնության համար անհրաժեշտ է նախորդ միասնական ճակատի բաղանջները առանձին յերկրներում: Կոմիտեների սեկցիաները դիմում էյին առանձին սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցություններին, այդ կուսակցությունների պարալուլիները պատասխանում էյին, թե նախ պետք է համաձայնության հասնել միջազգային մասշտաբով: Աստուրական մարտերի յեռուն շրջանում II Ինտերնացիոնալի պարա-

գլուխները կոմիտեաներնին ցինիկարբար առաջարկեցին սպասել միքանի ամիս, յերբ կգումարվի նրանց Գործկոմը: Գործկոմը գումարվեց, նրա սեկցիաների մեծ մասը ձայն տվեց հոգուտ գործողութունների միջազգային միասնության, սակայն գործողութունների միասնության դեմ ելին անգլիական լեյբորիստները: Յեվ մեծամասնութունը յենթարկվեց Սիտրինների ու Մորրիսոնների կամքին, յենթարկվեց նրանց թիկունքում կանգնած անգլիական ռեակցիոն բուրժուազիայի կամքին:

Իսկ մինչ այդ, միջազգային պրոլետարիատը, համախմբելով իր ուժերը, կարող եր բաց անել տալ հանրապետական Իսպանիայի սահմանները, թույլ չտալ նրա բոլորական, ոգնել իսպանական ժողովրդին հաղթանակ տանելու, զրանով իսկ կանխել Ավստրիայի ոկուպացիան, Չեխո-Սլովակիայի անդամահատումը, վիժեցնել մյունխենյան դավադրության հնարավորութունն իսկ: Նա կարող եր հասնել իտալական Ֆաշիզմի պարտությանը Հարեչտանում, բուրժուական կառավարութուններին հարկադրել գործնակաճում անցկացնելու Ազգերի լիգայի հայտարարած սանկցիաները: Նա կարող եր համաշխարհային հասարակական կարծիքը բարձրացնել Յապոնիայի դեմ, կարող եր վիժեցնել հումքի, սպառողիության մատակարարումը Յապոնիային, փակուղու մեջ դրել յապոնական ռազմամոլներին: Սակայն այդ չուզեցին Միտերնացիոնալի կապիտուլանտները, վորովհետև նրանք ավելի շատ վախենում են ժողովրդական ճակատի հաղթանակից, քան Ֆաշիզմի հաղթանակից:

Գեո կարելի՞ յե խանդարել յերկրորդ իմպերիալիստական պատերազմի հետագա ծավալմանը և պարտության մատնել Ֆաշիզմը: Կարելի յե, թեև այդ այժմ ավելի դժվար է, քան առաջ:

Այժմ ի՞նչ է հարկավոր Ֆաշիստական ազդեսորներին պարտության մատնելու համար:

Նախ՝ հարկավոր է վճռական պայքար մղել կապիտուլանտների դեմ, ընդհուպ մինչև նրանց լիակատար մերկացումը, նրանց մեկուսացումը և ջախջախումը: Կապիտուլանտները

վոչ միայն համաձայնողականներ են բուրժուազիայի հետ, նրանք համաձայնողականներ են բուրժուազիայի առավել ռեակցիոն մասի հետ, համաձայնողականներ են Ֆաշիզմի հետ: Կապիտուլանտները Ֆաշիստական գործակալութուն են բանվորական շարժման մեջ, մի գործակալութուն, վորը մասսաներին խաբելու նպատակով հանդես է գալիս «պացիֆիզմի» դիմակի տակ: Սոցիալ-դեմոկրատիայի ռեակցիոն պարագլուխները 1933 թվին Գերմանիայի ժողովրդական մասսաներին դրին Ֆաշիստական դիկտատուրայի կացնի տակ, մասսաներին խաբելով նրանով, վոր իրենք նրանց փրկում են քաղաքացիական պատերազմից: Ներկայիս կապիտուլանտները բուրժուազիային ոգնում են ժողովուրդներին ներքաշելու իմպերիալիստական պատերազմների մեջ, հավատացնելով, վոր նրանք փրկում են խաղաղության գործը, ժողովուրդներին փրկում են պատերազմներից: Նրանք պատերազմներ են պատրաստում այն նույն պրիմների ոգնությամբ, վորոնց դիմում էին նրանք, նախապատրաստելով Ֆաշիստական դիկտատուրայի հաստատումը: Հանուն «խաղաղության» պահպանման, նրանք ժողովուրդներին կոչ են անում նահանջելու Ֆաշիստական ազդեսորների առաջ: Ոտտո Բաուերի նման, նրանք դիրքը դիրքի յետևից հանձնում են Ֆաշիզմին, ընդմին սպառնալով, թե նրանք «զենք կվերցնեն այն ժամանակ, յերբ հարձակվեն իրենց վրա»: Իսկ առայժմ նրանք գերմանական Ֆաշիզմին տալիս են Ավստրիան, Սուդետական մարզը, Չեխո-Սլովակիան, թույլ են տալիս նրան ամբարշտել Մերձդանուբյան ավաղանում և Բալկաններում, ինտերվենտների ձեռքն են տալիս Իսպանիան՝ հռչակելու, Ֆաշիստական ազդեսորներին հանձնում են բոլոր մերձակա ուղիները՝ մյուս ժողովուրդների վրա հարձակվելու համար:

Նրանք փորձում են բարոյալքել ժողովրդական մասսաներին «պիլի լավ է ստրկութուն», քան պատերազմ» դավաճանական ստոր լողունով: Բայց ժողովուրդները դիտեն, վոր իմպերիալիստական դիչատիչներն ստրուկներին թնդանոթի միս են դարձնում՝ իրենց կողոպտիչ պատե-

բազմներն համար. ստրուկները տատերազմից չեն խուսա-
փում, նրանք մասնակցում են այդ պատերազմներին իրենց
ստրկացնողներն կողմում, մասնակցում են վորպես մյուս
ժողովուրդների անկախութեան գահիճներ:

Անգլո-Ֆրանսական կապիտուլանտները յերազում են, վոր
գերմանական Փաշիզմը շուտ ասան դեպի Արևելք: Այդ պա-
րոնների լեզվով դա նույնպես նշանակում է խաղաղութեան
պահպանում: Սակայն մենք գիտենք, վոր գերմանական
Փաշիզմը չի սիրում անանցանելի ճանապարհներ՝ անհաղ-
թահարելի խոչընդոտներով, նա գերադասում է գնալ այն-
տեղ, վորտեղ ավելի հեշտ է անցնել, վորտեղ կապիտու-
լացիա յեն անում Փաշիզմի առաջ:

Ձեզքը յերկրների, ինչպես, որինակ, Սկանդինավիայի
կապիտուլանտները պատրաստվում են պատերազմից հեռու
մնալ «չեզոքութեան» բառն նստած, ոգնելով իրենց բուր-
ժուազիային, ինչպես 1914—18 թվերին, հարստանալու ուղ-
մական հայթայթումներից: Սակայն այժմ ժամանակը փոխ-
վել է: Չաշխատական ազրեսորները այժմ հանգիստ չեն թող-
նի վոչ մի հարևան պետութուն, մինչև վոր նրան քաչին
իրենց ուղմական ավանտյուրանների սրբիտի մեջ, մինչև վոր
նրա սահմանները չվերաճեն հողուտ ճարիական ուսայի»:

Կապիտուլանտները մասսաներին վախեցնում են նրա-
նով, թե ժողովրդական ճակատը պրովոկացիայով Փաշխու-
տներին հարձակման է գրդում: Բայց ժողովրդական ճակատ
կազմել նշանակում է գիմադրել Փաշխտական ազրեսորնե-
րին: Չաշխտաների արորժակն է գրդում վոչ թե գիմա-
դրութունը, այլ դրա բացակայութունը:

Կապիտուլանտները մասսաների ականջին փոխում են.
«Նայեցեք Իսպանիայի հսկայական զոհերին, արդյոք ավելի
լավ չե՞ անձնատուր լինել առանց պայքարի, ինչպես Չեխո-
Սլովակիան»: Բայց յեթե ժողովուրդները հետեյին այդ
սպանիչ կոչին, Փաշիզմն այժմ Յեվրոպայի տերը կլիներ:
Յեթե Իսպանիան գնար Չեխո-Սլովակիայի ճանապարհով,
այժմ մյուս ժողովուրդները, և ամենից առաջ Ֆրանսական

ժողովուրդը, արդեն Փաշխտական ազրեսիայի ուշեկտը
կլինեյին:

Յերկրորդ՝ Փաշխտական ազրեսորներին պարտութեան
մատնելու համար հարկավոր են գործողութուններով՝ հիմ-
նավորված նյարական ուժի փաստարկումներով, այն պե-
տությունների գործողությունները, վորոնց դեմ, ըստ
եյութեան, ուղղված է Փաշխտական ազրեսիան (Չրանսիա,
Անգլիա, ԱՄՆ): Համաշխարհային ռեակցիան գիտակցաբար
առասպել է ստեղծում գերմանական Փաշիզմի հզորութեան
մասին, վորպես թուլացնի ժողովրդական մասսաների
գիմադրութեան կամքը: Մեծ լուրջ պատերազմի համար
Փաշխտական Գերմանիան պատրաստ չէ. նա չունի բավա-
կանաչափ հումք, ոլարեն, նրա Ֆինանսական դրութունը
կրիտիկական է, նրա արիերը խոցելի յեն ծովային բրոկա-
դայի համար, նրա բանակը հրամանատարական կազմի պա-
կաս ունի, նրա թիկունքը Փաշիզմի համար վտանգավոր
թիկունք է: Նյութական ուժի առավելությունները, անկաս-
կած, այնպես կոչված դեմոկրատական պետությունների
կողմն են: Այդ պետությունները յերեք անգամ ավելի բնակ-
չություն ունեն, քան ազրեսորների բրոկը, 1,5—2 ան-
գամ ավելի պողպատ են արտադրում, յերկու անգամ ավե-
լի էլեկտրոններդիա յեն պատրաստում, տասնչորս անգամ
ավելի ավտոմոբիլ են արտադրում, արդյունահանում են
հիսունհինգ անգամ ավելի հեղուկ վառելանյութ, ինն ան-
գամ ավելի տեքստիլ հումք, չորս անգամ ավելի պարեն.
նրանք կարող են լիովին ծածկել իրենց հումքային պահանջ-
ները, մինչդեռ ազրեսորների բրոկը նույնիսկ խաղաղ ժա-
մանակ 50—55 տոկոսի չափով դեֆիցիտ ունի. նրանց վոս-
կու առկա պաշարները քառասունհինգ անգամ գերազանցում
են Փաշխտական պետությունների վոսկու պաշարներից:
Ընդնաթիռաշինութեան, բանակի մոտորացման, նրա ուղ-
մա-տեխնիկական հագեցման ասպարեզում նրանց արտա-
դրական հնարավորությունները շատ ու շատ են գերազան-

ցում Ֆաշիստական բռնկի ամենահամարձակ հաշիվներից : Ֆրանսիայի, Անգլիայի և ԱՄՆ-ի ծովային նավատորմը յերկու անգամ ավելի ուժեղ և Գերմանիայի, Իտալիայի և Յապոնիայի նավատորմից :

Այսպես կոչված ղեմնկրատական պետութունների կողմից Ֆաշիստական ագրեսորներին հակահարված տալու հաստատուն քաղաքականութունը՝ միացված տնտեսական մեղման հետ, բավականին գործունակ միջոց կլինեն, վորպեսզի Ֆաշիստական պետութուններին հարկադրեն նահանջել : Այդպիսի քաղաքականութունը կլինեն իսկապես խաղաղության քաղաքականութուն : Այդ քաղաքականութունը պաշտպանութուն կգտնեն բոլոր ժողովուրդների կողմից : Դա նորից Ֆրանսիայի, Անգլիայի և ԱՄՆ-ի կողմը կղարձաներ այն փոքր պետութուններին, վորոնք այժմ գլուխները կորցրել են մյուսխենյան կուրսից : Այդ կլինեն ժողովուրդների ղեմնկրատական նվաճումների ամրապնդման քաղաքականութուն, վորին պաշտպանութուն ցույց կտար միջազգային բանվոր դասակարգը :

Իսկ այսպես կոչված ղեմնկրատական պետութունների քաղաքականության մեջ այդպիսի շրջադարձի հասնելու համար անհրաժեշտ և, վոր բանվոր դասակարգը նույնպես մյուսքան մեղման ուժ գործադրի բուրժուական կառավարութունների վրա : Այն զենքը, վորն ունի բանվոր դասակարգը, — գործադուլները, մասսայական ղեմնատրացիաները ևն, դա ժողովրդական շարժումն է կողոպտիչ պատերազմների դեմ : Այդ զենքի կիրառումն այնքան ավելի մեծ արդյունքներ կտա, վորքան ավելի շուտ բանվոր դասակարգը գործողութունների միջազգային միասնութուն հաստատի : Կողոպտիչ պատերազմների դեմ պայքարելու համար անհրաժեշտ են բոլոր յերկրների պրոլետարները համատեղ գործողութունները :

III. ԿՈՍՏՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԿՐՆԵՐՈՒՄ

Ա) ԿՈՍՏՆՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՏԱԿՏԻԿԱՅԻ ՄԻՔԱՆԻ ՀԱՐՑԵՐԸ

Անցնում եմ իմ ղեկուցման յերրորդ մասին, վորը նվիրված է միջազգային կոմունիստական շարժման վիճակին : Նախ միքանի ղիտողութուններ կոմկուսակցութունների տակտիկայի միքանի հարցերի մասին :

Յերկրորդ իմպերիալիստական պատերազմի իրադրութունն այն չէ, ինչ կար 1914—18 թվերի առաջին իմպերիալիստական պատերազմի ժամանակ : Այժմ, ի տարբերութուն 1914—18 թվականներից, աշխարհը բաժանվել է յերկու հակադիր սխառմաների՝ կապիտալիզմի աշխարհ և սոցիալիզմի աշխարհ : Այժմ գոյութուն ունեն վոչ միայն իմպերիալիստական պետութուններ, այլև այնպիսի իմպերիալիստական պետութուններ, վորոնք իրենց մոտ հաստատել են Ֆաշիստական ուժիմ, ձգտում են վերջինս զենքի ուժով փաթաթել մյուս ժողովուրդների վրին, հանդես են գալիս վորպես ավազակային պատերազմներ նախաձեռնողներ :

«Յերկրորդ իմպերիալիստական պատերազմի տարբերիչ գիծն առայժմ կայանում է նրանում, վոր այդ պատերազմը վարում և ծավալում են ագրեսիվ տերութունները, միևնույն ժամանակ տերութունները, «դեմոկրատական» տերութունները, վորոնց դեմ էլ իսկապես ուղղված է պատերազմը, ձևացնում են, քե պատերազմն իրենց չի վերաբերում, ձեռքերը լվանում են, հետ-հետ են փաշտում, փառաբանում են իրենց խաղաղասիրտությունը, հայհոյում են ֆաշիստական ագրեսորներին և... քիչ-քիչ իրենց գիրքերը համձնում են ագրեսորներին, ընդհանրապես հավատացնելով, վոր իրենք հակահարվածի յեմ պատրաստվում» («Համկ(բ)ի պատմության հա-

մտոտ դատընթաց», էջ 318—319, Հայքաղհրատ, էջ 448):

Ֆաշիստական պետութիւններն սկսել են Յեկրոպայի բաժանումը, բռնութեան միջոցով «խնդնորոշում» են մանց ազգութիւններին, դնում են դադութիւնների վերաբաժանման հարցը:

Այս նոր իրադրութեան մեջ կոմունիստներին հարկ է լինում վերաշնչու իրենց դիրքը ներկայիս պատերազմների վերաբերմամբ, Ֆաշիստական պետութիւնների դադութեան պահանջների և «ազգային ինքնորոշման» լողունը Ֆաշիստական դեմադրոշների կողմից շահադրձելու վերաբերի վերաբերմամբ:

«ՀամԿ(Բ)Կ պատմութեան համառոտ դատընթացը», մարքսիզմ-լենինիզմի ուսմունքին համապատասխան, պատերազմները բաժանում է արդարացի և անարդարացի պատերազմների:—

«ա) ԱՐԴԱՐԱՅԻ, վոչ-հափշտակողական, ազատագրական պատերազմ, վորի նպատակն է կամ պաշտպանել ժողովրդին արտաքին հարձակումից և նրան ստրկացնելու փորձերից, կամ ազատագրել ժողովրդին կապիտալիզմի ստրկութեանից, կամ, վերջապես, ազատել գաղութներն ու կախյալ յերկրներն ինկարիալիստների լծից, և

բ) ԱՆԱՐԴԱՐԱՅԻ, հափշտակողական պատերազմ, վորի նպատակն է գավթել և ստրկացնել ուրիշ յերկրներ, ուրիշ ժողովուրդներ»: («ՀամԿ(Բ)Կ պատմութեան համառոտ դատընթաց», էջ 161, Հայքաղհրատ, էջ 226):

Այս ցուցումն ուղեցույց թել է կոմունիստների համար՝ յարաբանչյուր կանկրետ պատերազմի վերաբերմամբ բանավոր դասակարգի և աշխատավորների դիրքը վարոշելիս: Այդ նշանակում է, վոր աշխատավորները կպաշտպանեն յուրաքանչյուր ժողովրդի արդարացի պատերազմը հանուն նրա ազգային անկախութեան, ընդդէմ իմպերիալիստական գիշատիչների: Նրանք կպաշտպանեն այն պատերազմը,

վորը նպաստում է համաշխարհային ռեակցիայի, նրա հարվածող բուռնցքի—Գերմանիայի, Յապոնիայի և Իտալիայի շուտափուլ յարաութեանը: Նրանք կպաշտպանեն այն պատերազմը, վորն արագացնում է համաշխարհային պրոլետարիատի հաղթանակը, վորի շահերն ամբողջապես ու լիովին համընկնում են հաղթանակած սոցիալիզմի յերկրի, բոլոր աշխատավորների հայրենիքի շահերի հետ:

Կոմունիստներն իրենց ամենաառաջին պարտականութիւնն են համարում մորիլիզացիայի յենթարկել բոլոր յերկրների աշխատավորներին, ողնութիւն ցույց տալու համար արդարացի պատերազմ մղող ժողովրդին, վորպէսզի բոլոր միջոցներով սփանդակեն այդ ժողովրդի հաղթանակին:

«ՀամԿ(Բ)Կ պատմութեան համառոտ դատընթացի» ցուցումն արդարացի և անարդարացի պատերազմների մասին՝ կոմունիստներին թույլ է տալիս նշելու հստակ յեմիթյանատալիմյան գիծ այն պայմարի վերաբերմամբ, վորք բորքոմբվում է ինկարիալիստական գիշատիչների միջև գաղութային ժողովուրդների վրա իշխելու համար:

Կոմունիստներն ամենահեռնողական պայքար են մղում իմպերիալիստների կողմից գաղութային ժողովուրդների ամեն տեսակ ճնշման ու ստրկացման դէմ: Նրանց դործը չէ պաշտպանել ժողութիւնն ռենցող գաղութային կայսրութիւնները: Առավել ևս նրանք անհաշտելիորեն թշնամի յեն գեպի Ֆաշիստական պետութիւնների դադութային պահանջները, ոլետութիւններ, վորոնք է՛լ ամէլի վատթար ստրկացում են բերում գաղութային ժողովուրդներին: Կոմունիստները պաշտպանում են գաղութներում իմպերիալիստական ճնշման դէմ պայքարելու համազգային ճակատի ստեղծման ոգտին ծավալված շարժումը և ճգտում են մետբոսոլիայի բանվոր դասակարգի ու գաղութների ճնշված ժողովուրդների դործողութիւնների միասնութիւն հաստատելու: Նրանք այսպէս կոչված՝ բուրժուա-դեմոկրատական պետութիւնների իմպերիալիստական կառավարութիւններից պահանջում են անհապաղ արձատապես բարեխալել դա-

դուժներէ աշխատավոր մասսաների նյութական դրութիւնը, պահանջում են դեմոկրատական լայն իրավունքներ ու ազատութիւններ տրամադրել գաղութներին:

Միևնույն ժամանակ կոմունիստները մերկացնում են պատերազմի Փաշխտական հրձիգների ցինիկ խարեյութիւնը, վորոնք փորձում են ողտաղործել գաղութային մասսաների դժգոհութիւնը հողուտ իրենց կողոպտիչ նպատակներին: Պաշտպանելով գաղութային ժողովուրդների ինքնորոշման իրավունքը՝ ընդհուպ մինչև բաժանումը, կոմունիստները, Լենինի—Ստալինի ուսմունքին համապատասխան, հենց բաժանման իրավունքի իրականացումը յենթարկում են հենց իրենց՝ գաղութային ժողովուրդների ազատազրական պայքարի հիմնական շահերին, Փաշիգմի, աշխատավորութիւնն այդ ամենավտխերիմ թշնամու, ջախջախման գործին, և շահագործողների նկատմամբ միջազգային բանվոր դասակարգի հաղթանակի շահերին:

«Համկ(բ)Կ պատմութիւնն համառոտ դասընթացի» ցուցումը կոմունիստներին թույլ և տալիս նաև գրավելու նիշտ դիրք «ազգային ինքնորոշման» լոգունգի փաշխտական սպեկուլացիայի վերաբերմամբ: Պատերազմի Փաշխտական հրձիգները, ճնշելով իրենց սեփական ժողովուրդներին և ստրկացնելով ուրիշ ժողովուրդների, փորձում են «ազգային ինքնորոշման» դեմոկրատական լողունգը հակահեղափոխական միզենք դարձնել՝ իրենց ազրեսիվ պլաններն իրականացնելու համար: Կեղծավորութիւնն հանդես գալով ազգային ինքնորոշման կողմնակիցների դիմակով, նրանք աշխատում են քայքայել կապիտալիստական այն բաղմազգ պետութիւնները, վորոնք ընկած են Փաշխտական եքսպանսիայի ճանապարհին, փորը յերկրները վերածել պլացդարմի՝ մյուս պետութիւնների վրա հարձակվելու համար:

Հետևողականորեն պայքարելով կապիտալիստական յերկրներում ազգային ճնշման բոլոր ձևերի դեմ, պաշտպանելով ճնշված ազգերի ինքնորոշման իրավունքը՝ ընդհուպ մինչև բաժանումը, ճնշված ազգութիւններին պայքարի կո-

չելով՝ ԽՍՀՄ ժողովուրդների ստալինյան բարեկամութիւնն մեծ փորձի հիման վրա փոխհարաբերութիւններ հաստատելու համար, կոմունիստները ներկայիս կոնկրետ պատմական իրազրութիւնն մեջ կրակի հիմնական ուղղութիւնը կենտրոնացնում են «ազգերի ինքնորոշման» Փաշխտական կեղծման դեմ, վորպես ճնշված ազգութիւնների ամենացինիկ խարեյութիւնն և ժողովուրդների ազատութիւնն ու անկախութիւնն դեմ ուղղված վատթարագույն վոճրաղործութիւն: Կոմունիստներն առաջին պլանի վրա յեն քաշում պայքարը Փաշխտական պետութիւնների կողմից ստրկացված ժողովուրդների ինքնորոշման իրավունքի իրականացման համար: Նրանք պահանջում են ազատ ինքնորոշում Այստրիայի համար, վորը հանրաքվեի նախորդակին բունի կերպով գալթեց Փաշխտական Գերմանիան, վերջինիս կողմից Ձեխո—Սլովակիայից իւլված Սուդետական մարզի համար, պահանջում են Կորեայի, Ֆորմոզայի, Հարեչստանի ազատ ինքնորոշումը, Իսպանիայի և Ձինաստանի մաքրումն իմպերիալիստական հախչտակիչներից:

Բ) ԿՈՄԿՈՒՍԱԿՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԻՃԱԿԸ

Կոմունիստական Ինտերնացիոնալը կուսակցութիւնն XVII համազումարի մոմենտին կապիտալիստական յերկրներում ուներ 860·000 կոմունիստ: Այսոր նրա շարքերում կա 1·200·000 հոգի: Կոմյերիտականների և Յերիտկոմիտներն հարող յերիտասարդ հեղափոխականների թիվն աճել է 110 հազարից մինչև 746 հազար: Ամբողջութիւնն վերցրած՝ դա համարյա յերկու միլիոն հոգուց բաղկացած մի բանակ է:

Սակայն այդ թիւերը կոմկուսակցութիւնների իսկական կազմակերպական վիճակի պատկերը չեն տալիս: Կան ընդհատակում անձնվիրաբար աշխատող տասնյակ—հազարավոր կոմունիստներ, վորոնք ընդգրկված չեն վոչ մի վիճակագրական հաշվառումով: Ձինաստանի կոմունիստները, վորոնք 1935 թվին թողին Յոյանսի խորհրդային շրջանը, Կարմիր բանակի հետ միասին անցան 12 հազար կիլոմետր,

ճանապարհին քաղաքական մեծ աշխատանք տանելով մասնակցություն էր ցուցաբերում: Նրանց ստեղծած բնիկներն ապրում են, դործում, պայքարում, թեև վոչ մի տեղ զբաղմունք չեն յենթարկված:

Երբ վիճակադրություն մեջ չեն մտնում բանտերում և համակենտրոնացման ճամբարներում տառապող տանյակհազարավոր կոմունիստները: Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի բոլոր սեկցիաները շրջապատված են բանվորական ակտիվով, վորն աշխատանք և կատարում կուսակցության գերեկախմբերով, ակտիվ, վորի թվական կազմը միջանդանդամ դերադանցում և կուսակցության անդամների թվից:

Բացի այդ ակտիվից, կոմկուսակցությունն ունի կոմկուսակցությանը նվիրված, նրան հավատացող և նրան պաշտպանող բանվորների ե՛լ ակտիվ լայն սերիֆերիա: Բեկգիստան կոմկուսակցությունը մեծ չե, նա ունի ընդամենը 7 հազար անդամ, բայց վերջին մուկիցիպալ ընտրություններում նա հավաքեց 160 հազար ձայն: Նորանդական կոմկուսակցությունն ունի 10 հազար անդամ, բայց նրա սղտին ձայն տվին 137 հազար մարդ: Վերլուծելով ընտրությունների արդյունքները և կոմկուսակցության ազդեցության մյուս ցուցանիշները, կարելի չե հեռուլթյուն անել, վոր յուրաքանչյուր կոմունիստ իր յետևից տանում և առնվազն 15-ից մինչև 20 բանվոր և աշխատավոր:

Աճել և կոմունիստների ազդեցությունը պրոֆմիտթենական շարժման մեջ, մի շարք յերկրներում կոմունիստներն իրենց անձնադոհ աշխատանքով նվաճել են պրոֆմիտթյունների անդամների մասսայի վատահուլթյունը, վորը նրանց առաջ և քաշել պրոֆմիտթենական շարժման դեկավար պոստերի:

Մակայն կոմկուսակցություններն անցած չինդ ոտարում գանազան յերկրներում անհամաչափ են դարդացել: Աճեցին և սմբայնդվեցին զբանցից նրանք, վորոնք զինված սղաջար եյին մղում և մղում են իրենց յերկրի վրա կատարված շարաննդ հարձակման դեմ, ինչպես իսպանական և չինական կոմկուսակցությունները: Աճեցին կոմկուսակցու-

թյուններն այն յերկրների, վորտեղ պրոլետարիատը կարգացալ ամուր գիրքեր պահպանել ունակցիայի դեմ մղվող պայքարում, վորտեղ նրա պայքարին աջակցություն ցույց տվին դյուղացիները և քաղաքային ստորին խավերը, ինչպես, որինակ, Տրանսիայում. աճեցին այն կոմկուսակցությունները, վորոնք դործում են քիչ թե շատ լեգալ դոյության պայմաններում, վորտեղ սոցիալ-դեմոկրատիան թույլ և, ինչպես, որինակ, ԱՄՆ-ում և Լատինական Ամերիկայի շատ յերկրներում: Զգալիորեն դանդաղ աճում եյին կոմկուսակցություններն այնտեղ, վորտեղ սոցիալ-դեմոկրատիան ուժեղ և և վորտեղ նրա ունակցիոն լիդերները վիժեցնում եյին բանվոր դասակարգի ու աշխատավորության դործողությունների միասնությունը. մենք նկատի ունենք Մեդիլան և սկանդինավյան յերկրները: Զգալիորեն հեռ են մնացել կոմկուսակցություններն այն յերկրներում, վորտեղ բանվորական շարժումը ճգմված և, մանավանդ տատալիտար Փաշիստական դեկտատուրայի յերկրներում:

Հաշվետու ժամանակաշրջանում աճած կոմունիստական կուսակցությունների մեջ առաջին տեղերից մեկն և դրավում Իսպանիայի հերոսական կոմկուսակցությունը, մի կուսակցություն, վորը լավ յուրացրել և ընկեր Մտալինի այն իմաստուն ցուցումը, վոր իսկական բուլշեիկները պետք և չաղատ լինեն ամեն տեսակ խուճապից, խուճապի նման ամեն բանից, յերբ դործն սկսում և բարդանալ և հորիզոնի վրա ուրվադժվում և վորեւ վտանդ»: Իսպանական կոմկուսակցությունը 1931 թվից մինչև 1939 թիվը 800 մարդուց աճեց, դառնալով 300-հազարանոց հզոր կուսակցություն, վորն անցել և ընդհատակի, հեղափոխության, քաղաքացիական պատերազմի, տտաբերկրյա հակահեղափոխական ինտերվենցիայի դեմ մղվող պատերազմի դպրոց: Նա հանդիսանում և իսկական ժողովրդական կուսակցության որինակ, կուսակցություն, վորի խոր արժանները բանվորական և դյուղացիական մասսաների միջից չի կարող պոկել վոչ մի տեսակ Փաշիստական տետր:

Իսպանիայի կոմկուսակցությունը ժողովրդի բոլոր

խավերի մեջ հսկայական հեղինակութունն և նվաճել իր ճիշտ քաղաքականութեամբ, նա իր բոլոր հոգսերի ու մտքերի կենտրոնում և զնում իսպանական ժողովրդի թշնամիների նկատմամբ այդ ժողովրդի հաղթանակի շահերը: Իր անձնազոհ հերոսութեամբ նա նվաճել և ժողովրդի վստահութունը: Ժողովուրդը տեսավ, թե ինչպես ամենավտանգավոր տեղերն եր նետվում նա ամենածանր բույեներին: Նա առաջինն եր սկսում կռիվը և վերջինն եր ավարտում այն: Ժողովուրդը նրան սիրեց, վորովհետև ստուգեց նրան նրա բուռնիկյան գործերով: Նա անցրել և այնպիսի հիանալի մարդիկ, այնպիսի ամրակուռ ստալինյաններ, ինչպես Խոզե Դիասը և Դոլորես Իբարրուրին (ծափահարություններ), վորոնցով պարծենում և ամբողջ միջազգային կոմունիստական շարժումը:

Կոմիստերնի յերկրորդ սեկցիան, վորը խոշոր դեր և խաղում իր յերկրի և իր ժողովրդի կյանքում, չի նախան կոմկուսակցությունն և: Նա այժմ ունի 148 հազար անդամ, կապված և վոչ միայն բանվորների, այլև դոկտրացիական լայն մասսաների հետ և զգալի ազդեցութունն ունի նաև ինտելիգենցիայի, մանավանդ ուսանողության մեջ:

Չինաստանի կոմկուսակցութունը չին ժողովրդի գինված մասն և: Դա մի կուսակցութունն և, վորը կոփվել և բազմամյա քաղաքացիական և ազգային-ազատագրական պատերազմի բոցերի մեջ. նա անցյալում կուտակել և խորհրդային շարժման և խորհրդային իշխանության կառուցման փորձ, ունի լայն պարտիզանական շարժում կազմակերպելու հարուստ փորձ, վորն այնքան արժեքավոր և Չինաստանում տեղի ունեցող ներկայիս ազգային պատերազմի համար:

Նա բարձր վարպետութունն ունի թշնամու ուժերը քայքայելու գործում, ունի նրա խոր թիկունքը թափանցելու և հակառակորդի բանակում քաղաքական լայն աշխատանք կատարելու հմտութուն: Չինական կոմկուսակցութունն այժմ ամենից ավելի արագ և աճում պարտիզանական շարժ-

մամբ համակված շրջաններում, յայտնացիների թիկունքում:

Նա համառության և ճկունության որինակ և տալիս ազգային ճակատի ամրապնդման ու զարգացման գործում, վոր հիմնական պայմանն և յայտնական իմպերիալիստական հափշտակիչների նկատմամբ հաղթանակ տանելու համար: Չինական կոմկուսակցության ուժեղ կողմն և հանդիսանում նրա աշխատանքը նոր կազրերի պատրաստման և առաջաքաման ուղղութեամբ: Չինական կոմկուսակցության լավագույն մարդիկ՝ Մաո Յզե-Դունը և Չոու-Դենն հաջողութեամբ միացնում են իրենց մեջ քաղաքական ղեկավարների և տաղանդավոր զորավարների հատկութունները: (Ծափահարություններ):

Ֆրանսիայի կոմկուսակցությունը նախամարտիկն և հանդիսացել հակաֆաշիստական ժողովրդական ճակատի համար մղվող պայքարում: Հինգ տարվա ընթացքում նա աճեց, 40 հազար անդամից այսօր հասնելով մինչև 270 հազարի: Կենտրոնական որդան «Յուժանիտե»-ի տիրաժընույն այդ ժամանակամիջոցում աճեց 120 000-ից մինչև 350 000 որինակ. «Յուժանիտե»-ն իր տիրաժով յերրորդ տեղն և գրավում Ֆրանսիայի բոլոր թերթերի մեջ, առաջ անցնելով «Թան»-ի, «Մատեն»-ի տիպի և այլ տասնյակ բուրժուական թերթերից: Կոմկուսակցության պրովինցիալ մամուլի տիրաժը հասնում և 470 հազար որինակի:

1936 թվին տեղի ունեցած պառլամենտական վերջին ընտրութուններում կուսակցության ստացած ձայների քանակն աճեց մինչև մեկ ու կես միլիոն, այսինքն 90% ավելի, քան նախորդ ընտրութուններում: Փարիզում և նրա արվարձաններում կոմկուսակցութունը նվաճեց 60 դեպուտատական մանդատներից 33 մանդատ—բացարձակ մեծամասնութուն: Նա ամենաուժեղ կուսակցութունն և Փարիզի մարզում, մանավանդ մետաղամշակման արդյունաբերության խոշորագույն գործարաններում: Ֆրանսական կոմունիստները ուժն այն և, վոր նրանք վայելում են պրոֆմիուսթյունների մեջ մտնող բանվորական մասսայի մեծ վստա-

հուլիսին: Այդ վստահությունը նրանք նվաճեցին այն բանով, վոր անձնավիրաբար պայքարում եյին հանուն պրոֆմիտությունների միավորման, հանուն նրանց ամրապնդման, հանուն աշխատավորության անմիջական պահանջների: Զարգացնելով հակաֆաշիստական շարժումը, Յրանիայի կոմկուսակցությունը հենվում էր իր բանվոր դասակարգի և իր ժողովրդի լավագույն հեղափոխական տրադիցիաների վրա: Նա հսկայական աշխատանք կատարեց Իսպանական հանրապետությանը դործուն ողնություն ցույց տալու համար:

Զգալի տեղաշարժ է ձեռք բերել ԱՄՆ-ի կոմկուսակցությունը: Ամեն կերպ ոժանդակելով պրոլետարիատի դասակարգային շարժման կազմավորմանը և բուրժուական կուսակցություններից նրա խզվելուն, նա աճեց, 20 հազար անդամից հասնելով մինչև 90 հազարի: Նա աճեց, վորովհետև իր աշխատանքով նպաստում էր ամրապնդմանը արտադրական պրոֆմիտությունների, վորոնք ընդգրկում են մինչև 4 միլիոն անդամ, վորովհետև անդուլ, համբերատար աշխատանք էր կատարում Աշխատանքի ամերիկյան ռեակցիոն Ծեղերացիային հարող յերեք ու կես միլիոն բանվորների մեջ, հանուն պրոֆմիտենական միասնությունից վերահանդման՝ դասակարգային պայքարի հիման վրա: Կուսակցությունը մեծ հեղինակություն է նվաճել նեղոր աշխատավոր մասսաների մեջ, ինչպես նաև ամերիկյան ինտելիգենցիայի լավագույն ներկայացուցիչների մեջ: Դեմոկրատական լայն շարժման մեջ իր մասնակցությամբ և նրա կիսակատարության քննադատությամբ ԱՄՆ-ի կոմկուսակցությունն այդ շարժումը մղում էր դեպի ավելի հետևողական հակաֆաշիստական պայքարի ուղին: Կուսակցության եյական թերություններից մեկն այն է, վոր նա դեռ թույլ է կապված ֆերմերական մասսաների և ֆերմերական շարժման հետ:

Անգլիայի կոմկուսակցությունը հասավ իր շարքերի զգալի թվական աճման՝ 6 հազարից մինչև 18 հազար անդամի: աճել է նրա ազդեցությունը պրոֆմիտեններում

և լեյբորիստական կուսակցության ներսում: Անգլիայի կոմկուսակցության առաջարկը՝ լեյբորիստական կուսակցության մեջ մտնելու մասին թեև մերժվեց լեյբորիստական ղեկավարության կողմից, սակայն պաշտպանություն դտավ տեղեկում 1400 պրոֆմիտենական ու լեյբորիստական կազմակերպությունների կողմից: Ե՛լ ավելի մեծ արձագանք է գտնում նրա կամպանիան՝ Անգլիայում ժողովրդական ճակատ հաստատելու ողտին: Կրիպսի հուշագրերը հարուստ ժողովրդական ճակատի՝ միջանի որվա ընթացքում հավաքեց 250 հազար ստորագրություն:

Բայց այնուամենայնիվ, չնայած այդ հաջողություններին, անգլիական կոմկուսակցությունը կամինսերնի ամենից ավելի հետ մնացող սեկցիաներից մեկն է, վորը չէ կարողացել իր համար ճանապարհ բաց անել դեպի Անգլիայի բանվոր դասակարգի հիմնական խավերը, դասակարգ, վորը հսկայական պատասխանատվություն է կրում այն բանի համար, վոր նա իր շարժման միջոցով ժամանակին չվիժեցրեց անգլիական ռեակցիայի քաղաքականությունը Իսպանական հանրապետության բրկադայի դործում:

Բոլոր լեզու կոմկուսակցություններն առաջ են դնացել շնորհիվ պրոֆմիտեններում նրանց կատարած աշխատանքի բարելավման, միասնական ու ժողովրդական ճակատի համար նրանց մղած պայքարի և իսպանական ժողովրդին ողնելու դործում նրանց ցուցաբերած ահտիվություն: Այդպես, որինակ, Կանադայի կոմկուսակցությունն աճել է 8 հազարից մինչև 18 հազար, Կուբայի կոմկուսակցությունը՝ 3 հազարից մինչև 23 հազար, Մեքսիկայի կոմկուսակցությունը՝ 2 հազարից մինչև 30 հազար, Շվեդիայի կոմկուսակցությունը՝ 8 հազարից մինչև 19 հազար, Իսպիայի կոմկուսակցությունը՝ 3 հազարից մինչև 9 հազար: Աճել են միջանի կոմկուսակցությունները դադարեցնել յերկրներում, այնտեղ, վորտեղ նրանց հաջողվել է ախտիվ կերպով միանալ համազգային հակաիմպերիալիստական ճակատի շարժմանը և մասսաների հետ միասին նվաճել դեմոկրատական իրավունքների ու ազատությունների թե-

կող մի մասնիկ: Անցած ժամանակաշրջանում անլեզալ դարձավ Չեխո-Սլովակիայի կոմկուսակցութիւնը, վորը մինչև ընդհատակ անցնելն ուներ 60 հազար անդամ: Նա կարողացել է պահպանել իր ակտիվն ու անդամների հիմնական մասսան նաև ներկայումս, ընդհատակի պայմաններում:

Ծանր հարվածներ հասցվեցին Փաշխտական զիկտատուրայի յերկրների, մանավանդ Գերմանիայի, Յապոնիայի և Իտալիայի կոմունիստական շարժմանը: Բուրժուազիան տանյակ-հազարավոր կոմունիստների գցում է բանտերն ու համակենտրոնացման ճամբարները, մահապատժի յե յենթարկում նրանց դատելով ու առանց դատի, սպանում է անկյունից: Նա ցանցում է բանվորներին հետախուզական սխտեմի միջոցով աներում, վորտեղ նրանք ապրում են, ձեռնարկութիւններում, վորտեղ նրանք աշխատում են, Փաշխտական կազմակերպութիւններում, ուր նրանց բռնի կերպով աշխատում է քչել բուրժուազիան: Նա նրանց դեմ է գրգռում Փաշխտական խաթամուտը, մեղադրելով նրանց պետական «դավաճանութիւն» մեջ:

Իհնչպես են աշխատում կոմունիստներն այդ յերկրներում: Տոտալիտար Փաշխտական զիկտատուրայի պայմաններում նրանց համար դժվար է կառուցել վերևից մինչև ներքև կենտրոնացված կուսակցական կազմակերպութիւն: Նրանք ճյուղավորված ցանց են ստեղծում այնպիսի խմբերից, վորոնք բաղկացած են վարուց միմյանց ճանաչող, փոխադարձ վստահութիւն կապերով կապված մարդկանցից: Այդպիսի խմբեր կան հարյուրներով: Իրանք լավ կոնսպիրացիայի յեն յենթարկված, դյուրաշարժ են և ճկուն: Վոստիկանութիւն համար դժվար է վորսալ նրանց: Այդ խմբերը յեռուն դործունեյութիւն են ծավալում իրենց աներում, թաղամասերում և ռայոններում: Կոմունիստները, այնուհետև, աշխատում են ձեռնարկութիւններում: Նրանց ակտիվ աշխատանքի շնորհիվ Փաշխտներին չհաջողվեց ազդեցութիւն նվաճել Ֆարբիկաներում ու գործարաններում՝ վո՛չ Գերմանիայում, վո՛չ էլ Իտալիայում: Կոմունիստները,

վերջապես, աշխատավորութիւն մեջ աշխատելու համար ոգտադործում են Փաշխտական մասսայական կազմակերպութիւնները:

Չնայած վոր կուսակցութիւնն առաջնորդ ընկ. Թելմանն արդեն վեցերորդ տարին է, ինչ տառապում է Փաշխտական բանտում, չնայած ընդհատակի ամենածանր պայմաններին, գերմանական կոմկուսակցութիւնը կարողացավ պահպանել իր կազմակերպութիւնը: Նա միակ հակա֓աշխտական կուսակցութիւնն է, վորը մասսայական քաղաքական աշխատանք է կատարում Գերմանիայում: (Բառն ծափահարութիւններ):

Բայց, դժբախտաբար, կուսակցութիւնը չափից դուրս յերկար ժամանակ է ապրել իր յերբեմնի մասսայական ուժի հիպնոսի տակ, հույս դնելով Փաշխտական ռեժիմի արագ ու հեշտ խորտակման վրա: Հետո, յերբ նա վերակառուցվեց, պրոլետարական ուժերը հավաքելու և նրանց կազմակերպութիւնն ամրապնդելու տեական քրտնաջան աշխատանքի կուրս բռնեց, գերմանական միբանի կոմունիստներ ընկան մյուս ծայրահեղութիւն մեջ: Նրանք լրիվ չափով հաշիբ չառան Փաշխտական ռեժիմի նկատմամբ մասսաների գժգոհութիւնն աճման արագ տեմպերը և հանկարձակի յեկան հակա֓աշխտական տրամադրութիւնների աճմամբ, վոր նկատվում են Գերմանիայում վերջին ամիսների ընթացքում:

Յապոնիայի կոմկուսակցութիւնն ունի յապոնական Փաշխտական ռազմամոլների հակաշտակողական պլանների դեմ պայքարելու տրադիցիա: Նա պայքարում էր յապոնական իմպերիալիստների՝ Մանջուրիա ներխուժելու դեմ, կազմակերպելով ցույցեր, գործադուլներ՝ ընդդեմ տատերազմի, կազմակերպելով գինվորներին ու նավաստիներին: 1937 թվից, այն մոմենտից սկսած, յերբ յապոնական իմպերիալիստները նոր ներխուժում կատարեցին Չինաստան, կուսակցութիւնը հակապատերազմական ինտենսիվ աշխատանք էր կատարում, նա պայքարում էր չովինիզմի դեմ, կազմակերպեց զորակոչի յենթարկվածների ընտանիքներին ողնելու

լայն կամպանիա, առաջադրեց յայտնական բանակը Չինաստանից հետ կանչելու պահանջը, դարձավ ժողովրդական ճակատի ուղտին ծավալված շարժման շարժիչ ուժը: Չնայած դաժան տեղորին, կուսակցութանը հաջողվեց պահպանել կապը մասսաների հետ, թեև կուսակցութան թվականն աճումը շատ հետ է մնում նրա մասսայական ազդեցութունից:

Պետք է նշել իտալական կոմկուսակցութան մեծ թուլութունը: Ֆաշիստական դիկտատուրայի գոյութան յերկար տարիների ընթացքում նա չկարողացավ համախմբել անլեզալ ամուր կազմակերպութուն, լուրջ աշխատանք ծավալել Փաշիստական պրոֆիտութուններում և Փաշիստական մյուս մասսայական կազմակերպութուններում, աճող յերտասարդ սերնդի զգալի խավերին դուրս կորցել Փաշիզմի ազդեցութան տակից: Իտալական վորոշ կոմունիստների այն դրույթը, թե Փաշիզմը կարող է խորտակվել միայն պատերազմի մեջ պարտվելու հետևանքով, իրականում զորակուրտ է ու պորտունիստական պասիվութունը: Հենց դրանով էլ զգալի չափով բացատրվում է այն հանդամանքը, վոր կուսակցութունը չկարողացավ զլիսավորել մասսաների դժգոհութունը Հաբեշտանում և Իսպանիայում իտալական Փաշիզմի մղած պատերազմից, դժգոհութուն, վորն իր արտահայտութունը դտավ մի շարք տարերային մասսայական յեղույթների մեջ:

Ի հակակշիռ Իտալիայի կոմկուսակցութանը, կան վոր յերկրներում գործող մի շարք կուսակցութուններ, վորտեղ Փաշիստական դիկտատուրան հաստատվել է զգալի բանն ավելի ուշ, քան Իտալիայում, սակայն, վորոնք իրենց մարտական ակտիվութան շնորհիվ անլեզալ կոմկուսակցութունների մեջ առաջին տեղերից մեկն են անցել: Մենք նկատի ունենք միջանի կուսակցութուններ, վորոնք դործում են գերմանական Փաշիզմի՝ դեպի Մերձավոր Արևելք թափանցելու ուղիների վրա ընկած յերկրներում:

Կոմունիստական շարժմանը շատ վնաս է հասցնում Փաշիստական հետախուզութունների քայքայիչ աշխատանքը,

վորոնք ջանում են նրա շարքերն ուղարկել իրենց պրավոկատորներին ու լրտեսներին: Յպոնիայում վերջին տար տարվա ընթացքում ձերբակալվել է 60 հազար կոմունիստ: 1934 թվից մինչև այժմ բռնվել է կոմկուսակցութան կենտրոնական կոմիտեյի չորս կազմ: Ֆաշիստական հետախուզութուններին ողնում են Տրոցկին և տրոցկիստները: Լեհաստանում, Իտալիայում, Յպոնիայում և Գերմանիայում պահնորդական բաժինները լայնորեն ուղտադործում են Տրոցկու դրական նողկալի փսխվածքը՝ ձերբակալված կոմունիստներին քայքայելու նպատակով: Ֆաշիստական հետախուզութունների առաջադրանքներով տրոցկիստները ներս են սողում ժողովրդական ճակատի և ազգային-ազատազրական շարժման կազմակերպութունների մեջ, վորպեսզի ներսից պայթեցնեն դրանք:

Յպոնիայում տրոցկիստներին անվանում են «պահնորդական բաժին ուղեղային տրեստ»: Նրանք, վորտեղանութան կողմից հատկապես կազմակերպված գալորոցներում, յայտնական լրտեսներին սովորեցնում են կոմունիստական և բանվորական շարժման գեմ պայքարելու մեթոդները: Չինաստանում տրոցկիստները գործում են վորպես յայտնական ուղեղային լրտեսներ: Բեյպինի յայտնական հետախուզութան պետը դաղանի գեկուցման մեջ նրանց մասին զրել է:

«Տրոցկիստների յմբին պետք է պաշտպանել և ոժանդակել նրա հաջողութուններին, վորպեսզի նրա գործունեյութունը Չինաստանի դանապան վայրերում շահ և ոգուտ բերի կայսրութանը, վորովհետև այդ չինացիները յերկրի միավորման ավերողներն են: Նրանց աշխատանքն աչքի յե զարնում բարձր տեխնիկայով և վարպետութամբ»:

Իսպանիայում տրոցկիստները Փաշիստական Գերմանիայի և Իտալիայի հետախուզողներն են, հինգերորդ գորտայան գործակալները, վորոնք հակահեղափոխական յոտովութուն են քարձարցնում պայքարող ժողովրդական բանակի թիկունքում: Տրոցկիստներն ամենուրեք գործում են վոր-

տությունները դերն իդեալականացնելու, նրանց իմպերիա-
լիստական բնույթը ջողարկելու մեջ: Այդպիսի տենդենցնե-
րի յերևան դալը, թեկուզ և սաղմնային ձևով, վիպում և
ուպորտունիզմի դեմ պայքարը սրելու անհրաժեշտության
մասին:

Պրոֆիտություններում կոմունիստների աշխատանքի
ընդհանուր, անվիճելի բարելավման և այդ բնագավառում
ձեռք բերված միջանի զգալի հաջողությունների հետ մեկ-
տեղ, կոմկուսակցությունների մեծ մասը դեռևս չի կա-
րողացել ամուր դիրքեր հավաճել պրոֆիտություններում,
պրոֆիտիստական մարտական ակտիվ համարմբել և լիկ-
վիզացիայի յենթարկել օեակցիոն տարրերի ազդեցությունը
պրոֆչարժման մեջ:

Կոմկուսակցությունները դեռևս չեն սովորել ինչպես
հարկն և պայքարել Փաշխատական դեմոկրաիայի դեմ,
չեն կարողացել ազգային հարցում գերմանական Փաշիզմի
կատարած սպեկուլացիան մերկացնել Սաարում, Դանցի-
գում, Սուդետական մարդում:

Նրանք դեռևս թույլ են տիրապետել իրադարձություն-
ները նախատեսելու, դրանց մեջ զանազան պետություննե-
րի, կուսակցությունների և դասակարգերի կատարած դերը
հաշի առնելու, թշնամու մանյովրները նախորդ աննելու
և նրա պլանները ժամանակին խորտակել կարողանալու
ստալինյան մեծ արվեստին:

Կապիտալիստական յերկրների կոմունիստները բավա-
րար չափով նախապատրաստված չեն իրադարձությունների
կորուկ չըղադարձերին և դեռևս չեն տիրապետել պայքա-
րի այն ձևերին, վորոնք թելադրվում են միջազգային լաբ-
ված էքադրությամբ: Սակայն անհրաժեշտ և նշել, վոր
պայքարի այդ ձևերի յուրացման գործում և կոմկուսակ-
ցությունների կողմից զգալի աշխատանք և կատարված:
Իսպանական ժողովուրդը յերբեք չի մոռնա այն ոգնու-
թյանը, վորը համաշխարհային կոմունիստական շարժումը
ցույց առնեց նրան ինտերնացիոնալ բրիգադների ստեղծու-
մով:

Ինտերնացիոնալ բրիգադներում կային վոչ միայն կո-

մունիստներ, բայց այդ գործի նախաձեռնությունը, նրա
կազմակերպումը պատկանում և նրանց: Ֆրանսական կա-
կուսակցությունն այդ գործի համար առանձնացրեց իր
առավել ընդունակ աշխատողներին, իր լավագույն կազմա-
կերպիչներին: Այդ հեշտ ինդիբ չեր՝ միջանի տասնյակ հա-
զար մարդ անցկացնել ամուր վակված սահմաններով, ծո-
վերով և նույնիսկ Ատլանտյան ովկիանոսով:

Բուրժուազիան կամավորների շուրջկայներ ևր կազմա-
կերպում, հետապնդում և դատի յեր յենթարկում նրանց.
բայց մարդիկ դնում էյին հակառակ բոլոր խոչընդոտների,
դիչերով մինչև դոտին ձյան մեջ թողված անցնում էյին
լեռնային կածաններով, լողում էյին ձկնորսական մակույկ-
ներով, ամեն րուպե խեղդվելու վտանգին յենթարկվելով:
Կամավոր էյին դնում Ֆրանսական պրոլետարները, Փարիզի
կոմունարների թոռները, իտալական եմիգրանտները, գեր-
մանական հակաֆաշիստները, հիանալի սնայպերներ-կանա-
զական անտառահատները, դնում էյին լեհական բանվորները,
վորոնց Դոմբրովսկու անվան գումարտակն Սերոյի վրա կա-
տարած հարձակման ժամանակ, չսպասելով պոնտնային
կամուրջների կառուցմանը, լողալով անցավ գետը և տա-
լինը նետվեց թշնամական ուժերի զանգվածի վրա:

Հիսունյերեք յերկրների կոմկուսակցությունները բաւն
թափով ինտերնացիոնալ բրիգադների շարքերը նետվող մյուս
մարտիկների հետ այնտեղ ուղարկեցին կենտկոմների ան-
դամներ և բավական թվով կուսակցության դեկալար ակտիվ
անդամներ: Այդտեղ կային այնպիսի մարդիկ, ինչպես գեր-
մանական համակենտրոնացման ճամբարում հաշվված՝ գեր-
մանական կոմկուսակցության Կենտկոմի անդամ Հանս
Բայմլերը, վորը Պալաստում ընկավ «Ռո՛տ Ֆրոնտ» բա-
ցական շությամբ: Այդտեղ կային հունգարական ձեր կոմու-
նիստ Խեվեչի ախլի մարդիկ, վորը Ռակոշի անվան գու-
մարտակի գլուխն անցած՝ Ուեսկայի մոտ գրոհեց հակառա-
կորդի բետոնապատ ամրության վրա, վերցրեց այն, բայց
ինքը հերոսական մահով զոհվեց գումարտակի կոմիտարի
հետ միասին: Այդտեղ կային անդլիական բեռնատար ուղտո-
մեքենայի շոֆեր Զոնի ախլի շարքային հասարակ մարտիկ-

ներ, վորը հակառակորդի փոթորկային կրակի տակ շուրհացրեց ծարավից նվազող մարտիկներին և մահացու վերավորված՝ ասում էր. «Յեթե այս տեսներ ընկեր Ստալինը, նա կխփեր իմ ուղին և կասեր՝ Դու թեզ լավ պահեցիր, դու հիանալի ընկեր ես, Ջոն»։ (Բուռն ծափահարություններ)։

Ի՞նչ մարդիկ են դրանք։ Դրանք ստալինյան դարաշրջանի մարդիկ են, յերբ հերոսությունը դառնում է կուսակցական և անկուսակցական բոլշևիկի կերպարի անկապտելի մասը։ Դրանք նույն այն ստալինյան կոփվածքի մարդիկ են, վորպիտիք էլին նաև նրանք, ովքեր Խասան լճի մոտ գրոհել էլին դնում—Հանո՛ւն հայրենիքի, Հանուն կոմունիզմի, Հանո՛ւն Ստալինի կոչով։ (Համագումարը վառփի կյանգնած ծափահարում է։ Բացականչություններ՝ «կեցցե՛ մեծ Ստալինը»։ «Ուրա՛»։ Բուռն ծափահարություններ)։

Ինտերնացիոնալ բրիգադների ստեղծումը—դա համաշխարհային կոմունիստական շարժման հասունության ցուցանիշն է, դա Կոմինտերնի սեկցիաների բոլշևիկյան կոփումն է, դա կոմունիստական կադրերի ստուգումն է կրակի մեջ։

Այդպես ուրեմն, Հանրագումարը ամենք։

Անցած հինգ տարում աճել, ամրապնդվել և առնացել է կոմունիստական շարժումը։ Աճել են բոլոր լեզու կոմկուսակցությունները և ուժեղացել է նրանց ազդեցությունը մասսաների վրա։ Իրենց շարքերը վերակառուցում են հեռամասյալ անլեզու կուսակցությունները, իրենց ղեկավարին պայքարում տալով մեծ հերոսության և անձնուրացության օրինակներ։ Վորոչ կոմկուսակցություններ իրենց յերկրի կյանքում արդեն քաղաքական լուրջ դործոն են դարձել, մյուսները՝ դառնում են։ Աճում է կոմունիստական ու սոցիալ-դեմոկրատական բանվորների և կոմունիստական ու սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունների ակտիվ մերձեցումը։ Մեծացել է պրոլետարների վստահությունը դեպի կոմունիստները։ Կոմունիստներն ավելի լավ են սովորել արտահայտել մասսաների կարիքներն ու պահանջները, խոսել իրենց բանվոր դասակարգի և իրենց ժողովրդի լեզվով։

Քեթեղացել է կոմկուսակցությունների դադավարական համախմբվածությունը։ Մյուսներին օրերին, վորը ժողովուրդներին, բուրժուական և սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցություններին բաժանեց կապիտալիստների և Ֆաշիզմին ընդդիմադրելու կողմնակիցների, կոմունիստները այն միակ կուսակցությունն էլին, վորը պահպանեց իր քաղաքական և կադրակերպական միաձուլությունը։

Բայց, այնուամենայնիվ, կոմկուսակցությունների քանակական աճը և մասսաների մեջ նրանց ազդեցությունը աճումը չի համապատասխանում այն պահանջներին, վոր դրված են Կոմինտերնի սեկցիաների առաջ դասակարգային պայքարի սրմամբ և յերկրորդ համաշխարհային իմպերիալիստական պատերազմի ծավալմամբ։

Գ) ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՌԵԱԿՑԻՍՑԻ ԴԵՄ ԿՈՄՄՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ, ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ, ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՆՈՒՅ ՊԱՅՔԱՐԻ ՈՒՂԻՆ

Փաշիզմի և կողոպտիչ պատերազմների դեմ հաջող պայքարելու շահերը պահանջում են, վոր աշխատավորությունն իր համար պարզի, թե ո՞ւր է տանում համաշխարհային ռեակցիան, և նշի նրա նենդ մտադրությունները վիճեցնելու իր ուղին։

Ի՞նչ է ուզում ռեակցիան։ Նա ուզում է ճզմել իսպանական հանրապետությունը, իսպանիայում հաստատել դերմանո-իտալական ինտերվենաներին և անդլո-Ֆրանսական բանակիներին հաճելի կարգեր, այնուհետև ձեռնամուխ լինել Ֆրանսիային, ռազիկալները ձեռքով խփել կոմունիստական կուսակցությանը, վախեցնել մանր բուրժուաներին այն հեքիաթներով, թե կոմունիստներն իրրև թե պատերազմի կուսակցություն են, վերջ տալ ժողովրդական ճակատին, խեղ այնուհետև, վորպես քամված լիմոն, ազրի արկղ նետել նաև ռազիկալներին, բաց անել Ֆաշիստական ստահաների առաջ դեպի իշխանությունը տանող ճանապարհը։

Անդլիայում ռեակցիան ուզում է շատ տարիներով ամրապնդել պահպանողականների, վորպես Վիպադություն

փրկիչները», իշխանութունը, լեյբորիստական պարագլուխների ձեռքով ձախողել ժողովրդական ճակատի շարժումը, բարոյալքել և ուժազրկել անգլիական բանվոր դասակարգը. ԱՄՆ-ում՝ ողնել Ֆորդերին, Մորգաններին և Հերտսերին՝ ճգմելու դեմոկրատական շարժումը:

Ռեակցիան կցանկանար ջախջախել բանվորական շարժումը, իր հաշիվը տեսնել սոցիալիզմի յերկրի հետ:

Ի՞նչ են ուզում բանվոր դասակարգը և աշխատավորութունը: Նրանք ուզում են, ինչ գնով ել լինի, ողնել իսպանական ժողովրդին իր տանը հաստատելու իրեն հաճելի կարգեր, կազմակերպել իսպանական ժողովրդի միջազգային պաշտպանությունը, այնպիսի շարժում ծավալել ամբողջ աշխարհում, վոր րեակցիան չհամարձակվի խեղդել իսպանական ազատ ժողովրդին:

Նրանք ցանկանում են Հեռավոր Արևելքում թույլ չտալ բաժանելու Չինաստանը, ողնել չին ժողովրդին իր յերկրից դուրս քշելու յապոնական հախչողակիչներին. մասսաների շարժումով բուրժուական կառավարութուններին հարկազրկել դադարեցնել յապոնական ռազմամոլներին ցույց տրվող ողնությունը և Չինաստանին մատակարարել անհրաժեշտ ամեն բան՝ թչնածու վրա հաղթանակ տանելու համար:

Յրաքաջաշարժ բանվորները ցանկանում են վերստին ժողովրդական ճակատի կողմը նվաճել գյուղացիության և քաղաքային մանր բուրժուազիայի տատանվող մասը, վորն ավելի ու ավելի յե համոզվում, վոր մյուսնիսնյան քաղաքականութունը Փրանսական ժողովրդին դարձնելու յե դերմանական Փաշիզմի վաստալը. վո՛չ միայն պաշտպանել, այլև ընդլայնել ժողովրդական ճակատն այն շերտերի հաշիվն, վորոնք չեն ցանկանում վոչ գնալ և վոչ ել ուրիշներին տանել Փաշիստական ազրեսորներին առաջ կապիտուլացիայի կործանարար ուղիով:

Անգլիայում բանվորները ցանկանում են մինչև վերջը հասցնել ժողովրդական ճակատի ստեղծման համար արդեն սկսված պայքարը, դրանով իսկ վճռական հարված հասցնել վոչ միայն անգլիական, այլև համաշխարհային րեակցիային. միևնույն ժամանակ, ժողովրդական ճակատի համար

մղվող պայքարի պրոցեսում, չեզոքացնել անգլիական բուրժուազիայի պրոֆաշիստական տարրերին, պաշտպանել Փաշիստական ազրեսորներին հակահարված տալու կողմնակիցներին:

ԱՄՆ-ում աշխատավորները ցանկանում են դեմոկրատական շարժման ամրապնդմամբ ու ընդարձակմամբ խոչընդոտ հանդիսանալ րեակցիոն, պրոֆաշիստական տարրերի՝ իշխանության գլուխ անցնելուն:

Փաշիստական դիկտատուրայի յերկրներում՝ Գերմանիայում, Յապոնիայում, Իտալիայում ամբողջ աշխարհի աշխատավորները ճգտում են հասնել այդ յերկրների կառավարութունների պարտությանը պատերազմում, նրանք ուզում են այդ յերկրների ժողովուրդներին ողնել՝ դուրս գալու Փաշիստական ռեժիմի դեմ ուղղված մասսայական բացահայտ պայքարի լայն ճանապարհը, մի պայքարի, վորը տանում ե դեպի Փաշիստական իշխանության տապալումը, վորով կենսականորեն շահազրգոված են միջազգային բանվոր դասակարգը և բոլոր աշխատավորները: Նրանք ցանկանում են խանդարել համաշխարհային րեակցիային՝ փրկողակ գցելու Գերմանիայի, Իտալիայի և Յապոնիայի Փաշիստական կառավարութուններին, վորոնք գլորվում են Ֆինանսական սնանկության անդունդի մեջ: Նրանք չեն ուզում թույլ տալ, վոր համաշխարհային րեակցիան պարենի, հումքի, հանքարի, նավթի և այլ աղբյուրներ տրամադրի Փաշիստական կառավարութուններին՝ նոր կողոպտիչ պատերազմներ ծավալելու համար: Նրանք ուզում են խանդարել թույլ ժողովուրդների վրա հարձակվող Փաշիստական հախչողակիչներին, — վորոնք ամեն բանից ավելի վախենում են լուրջ ընդդիմադրութունից, — հեշտ «հաղթանակներ» տանել:

Նրանք պահանջում են կազմակերպել միջազգային բանվոր դասակարգի, ամբողջ աշխարհի հակաֆաշիստական ռեժիմի դիմադրութունը Փաշիստական եքսպանսիայի դեմ, ժողովուրդների տնտեսական և քաղաքական ստրկացման դեմ, վորպես նրանց ռազմական ստրկացման նախերգանքի: Նրանք ուզում են ողնել դերմանական Փաշիզմի դեմ մղվող

փրկիչներն», իշխանությունը, լեյբորիստական պարագլուխների ձեռքով ձախողել ժողովրդական ճակատի շարժումը, բարոյալքել և ուժազրկել անդլիական քանվոր դասակարգը. ԱՄՆ-ում՝ ողնել Ֆորդերին, Մորգաններին և Հերասերին՝ ճգմելու դեմոկրատական շարժումը:

Ռեակցիան կցանկանար ջախջախել բանվորական շարժումը, իր հաշիվը տեսնել սոցիալիզմի յերկրի հետ:

Ի՞նչ են ուզում բանվոր դասակարգը և աշխատավորությունը: Նրանք ուզում են, ինչ գնով էլ լինի, ողնել իսպանական ժողովրդին իր տանը հաստատելու իրեն հաճելի կարգեր, կազմակերպել իսպանական ժողովրդի միջազգային պաշտպանությունը, այնպիսի շարժում ծավալել ամբողջ աշխարհում, վոր ուեակցիան չհամարձակվի խեղդել իսպանական ազատ ժողովրդին:

Նրանք ցանկանում են Հեռավոր Արևելքում թույլ չտալ բաժանելու Չինաստանը, ողնել չին ժողովրդին իր յերկրից դուրս քշելու յայտնական հափշտակիչներին. մասսաների շարժումով բուրժուական կառավարություններին հարկադրել դադարեցնել յայտնական ռազմամոլներին ցույց արվող ողնությունը և Չինաստանին մատակարարել անհրաժեշտ ամեն բան՝ թշնամու վրա հաղթանակ տանելու համար:

Ճրանսիայում բանվորները ցանկանում են վերստին ժողովրդական ճակատի կողմը նվաճել գյուղացիության և քաղաքային մանր բուրժուակիայի տատանվող մասը, վորն ավելի ու ավելի յե համոզվում, վոր մյուսխենյան քաղաքականությունը Փրանսական ժողովրդին դարձնելու յե դերմանական Փաշիզմի վասսալը. վո՛չ միայն պաշտպանել, այլև լնդլայնել ժողովրդական ճակատն այն շերտերի հաշիվն, վորոնք չեն ցանկանում վոչ գնալ և վոչ էլ ուրիշներին տանել Փաշիստական ազրեսորների առաջ կապիտուլացիայի կործանարար ուղիով:

Անգլիայում բանվորները ցանկանում են մինչև վերջը հասցնել ժողովրդական ճակատի ստեղծման համար արդեն սկսված պայքարը, դրանով իսկ վճռական հարված հասցնել վոչ միայն անդլիական, այլև համաշխարհային ուեակցիային. միևնույն ժամանակ, ժողովրդական ճակատի համար

մղվող պայքարի պրոցեսում, չեզոքացնել անդլիական բուրժուակիայի պրոֆաշիստական տարրերին, պաշտպանել Փաշիստական ազրեսորներին հակահարված տալու կողմնակիցներին:

ԱՄՆ-ում աշխատավորները ցանկանում են դեմոկրատական շարժման ամրապնդմամբ ու ընդարձակմամբ խոչընդոտ հանդիսանալ ուեակցիոն, պրոֆաշիստական տարրերի՝ իշխանության գլուխ անցնելուն:

Փաշիստական դիկտատուրայի յերկրներում՝ Գերմանիայում, Յապոնիայում, Իտալիայում. ամբողջ աշխարհի աշխատավորները ճգտում են հասնել այդ յերկրների կառավարությունների պարտությանը պատերազմում, նրանք ուզում են այդ յերկրների ժողովուրդներին ողնել՝ դուրս գալու Փաշիստական ռեժիմի դեմ ուղղված մասսայական բացահայտ պայքարի լայն ճանապարհը, մի պայքարի, վորը տանում է դեպի Փաշիստական իշխանության տապալումը, վորով կենսականորեն շահազրգոված են միջազգային բանվոր դասակարգը և բոլոր աշխատավորները: Նրանք ցանկանում են խանդարել համաշխարհային ուեակցիային՝ փրկողակ գցելու Գերմանիայի, Իտալիայի և Յապոնիայի Փաշիստական կառավարություններին, վորոնք գլորվում են Փինանսական սնանկության անդունդի մեջ: Նրանք չեն ուզում թույլ տալ, վոր համաշխարհային ուեակցիան պարենի, հումքի, հանքաքարի, նավթի և այլ աղբյուրներ տրամադրի Փաշիստական կառավարություններին՝ նոր կողոպտիչ պատերազմներ ծավալելու համար: Նրանք ուզում են խանդարել թույլ ժողովուրդների վրա հարձակվող Փաշիստական հափշտակիչներին, — վորոնք ամեն բանից ավելի վախենում են լուրջ ընդդիմադրությունից, — հեշտ «հաղթանակներ» տանել:

Նրանք պահանջում են կազմակերպել միջազգային բանվոր դասակարգի, ամբողջ աշխարհի հակաֆաշիստական ուժերի դիմադրությունը Փաշիստական եքսպանսիայի դեմ, ժողովուրդների տնտեսական և քաղաքական ստրկացման դեմ, վորպես նրանց ռազմական ստրկացման նախերգանքի: Նրանք ուզում են ողնել դերմանական Փաշիզմի դեմ մղվող

պոյեարին, Ավստրիայի ստրկացված ժողովրդի պոյեարին, Չեխո-Սլովակիայի, Հունգարիայի ստրկացված ժողովուրդների պոյեարին, Ռումինիայի, Հարավ-սլավիայի՝ ստրկացման սպառնալիքի առաջ կանգնած ժողովուրդների պոյեարին: Նրանք ուզում են պաշտպանել հարեշական ստրկացված ժողովրդին՝ ընդդեմ իտալական Փաշիզմի: Նրանք պայքարում են ժողովուրդների մակառ, ֆաշիստական անքնտրների բյուրոյի միջազգային դիմադրութայն մակառ ստեղծելու համար:

Աշխատավորները ցանկանում են միջազգային բանվոր դասակարգի միասնական ճակատ, վերաբերյալ վերջ տան սոցիալ-դեմոկրատիայի ռեակցիոն պարառույթների կապիտալանտական քաղաքականութայնը: Այդպիսի ճակատը դուրս կբերի բանվորական շարժումը դիտակորույս վիճակից, կազմալուծումից դեպի Փաշիզմի դեմ հաղթական մարտերի ճանապարհը: Նա կբարձրացնի միլիոնավոր պրոլետարների հավատը դեպի իրենց ուժերը, այդ հավատով կտուրի աշխատավորութայն ամենալայն խավերին, դյուրացիութայնը, քաղաքային ստորին խավերին: Նա բոլոր յերկրներում կբարձրացնի ժողովրդական մասսաների դիմադրութայնը ուժն ընդդեմ Փաշիստական ազդեխիայի, Գերմանիայի, վոտքի կհանի իտալիայի և Յապոնիայի ժողովուրդներին՝ Փաշիստական դիկտատուրան յուսպալելու: Միջազգային միասնական բանվորական մակառի հաստատումն ամենամանր պարսութայնը կլինի ֆաշիզմի համար:

Աշխատավորները ցանկանում են կապիտալիստական յերկրների բանվոր դասակարգի միասնական ճակատը խորհրդային բանվոր դասակարգի հետ, խորհրդային դիմված ժողովրդի հետ, վորն ունի հզոր պետութայն, հաղթանակած սոցիալիզմի նյութական ուժ: Այդ ճակատը կլինի խորհրդային իսկական յերաշխիքը: Այդպիսի ճակատի անխորտակելի ժայռին դեմ առնելով իր ճակատը կփչրի համաշխարհային ռեակցիան:

Կապիտալիստական յերկրների աշխատավորները, վորոնց հուսահատութայն դուռն են հասցրել կրիզիսները,

գործազրկութայնը, աղքատութայնը, Փաշիստական տնտրը, իմպերիալիստական պատերազմները, վորոնց շարժման մեջ են դրել խորհրդային ժողովրդի սոցիալիստական վիթխարի հաղթանակները, ուզում են ապրել առանց Փաշիզմի, առանց կապիտալիզմի: Նրանք սոցիալիզմն են ուզում: Յեվ հատկապես դրա համար ե կատաղում շունչը փչող կապիտալիստական աշխարհը: Նա ուզում ե իրեն փրկել Փաշիզմով: Իայց Փաշիզմը կապիտալիզմին չի փրկի կործանումից, վորովհետե Փաշիզմը միայն դեպի խորքն ե ջշում մասսաների դժգոհութայնը, նախապատրաստում ե վիթխարի կործանիչ ուժով պայթյուն: Փաշիզմը չի փրկվի իմպերիալիստական պատերազմներով, վորովհետե նրա իմպերիալիստական պատերազմներն ազատ են արձակում հեղափոխութայնները: Կապիտալիզմը չի փրկվի աշխարհի նոր բաժանումով, վորովհետե աշխարհի նոր բաժանումները միայն խորացնում են կապիտալիստական քառը:

Շունչը փչող կապիտալիստական աշխարհն իրեն չի փրկի ԽՍՀՄ դեմ հակահեղափոխական պատերազմ մղելով, այլ միայն կբարձրացնի իր սեփական կործանումը: Մեծ խորհրդային ժողովրդի զինված հակահարվածը շարժման մեջ կզնի աշխատանքի ամբողջ աշխարհը, բոլոր նրանց, ում ազատութայն, աշխատանքի, լավագույն կյանքի, յերկրի անկախութայն իրավունքները վտանաաակ ե արել Փաշիզմը: Նա յերկրագնդի բոլոր ծայրերում վոտքի կհանի պրոլետարներին ու աշխատավորներին, վորոնք դիտակցում են, վոր հասել ե իրենց դարավոր տանջանքների հատուցման ժամը: Նա ամբողջ աշխարհում կարձակի հակաֆաշիստական այն ուժերի հզոր շարժումը, վորոնք խրախուսված կլինեն խորհրդային ժողովրդի կողմից Փաշիզմին տրվող հակահարվածի վիթխարի ուժից: Նա դեպի պատերազմ կմղի այն ժողովուրդներին, վորոնք մինչ այդ խուսափում են Փաշիզմի հետ դուռեմարտելուց: Նա Փաշիզմի դեմ կբարձնի Փաշիստական պետութայններն ժողովուրդներին, վորոնք դենք կուռնենան իրենց ձեռքը: Փաշիստական կառավարութայնների համար դա կլինի պատերազմ վոչ միայն ԽՍՀՄ դեմ, այլև պատերազմ սեփական ժողովուրդների

դեմ: Մորհրդային Ժողովրդի համար, ամբողջ աշխարհի աշխատավորու թյան համար, ամբողջ առաջավոր և պրոգրեսիվ մարդկության համար դա կլինի ամենաարդարացի, սրբազան պատերազմը, վորպիտին յերբեք չի յեղել մարդկության պատմության մեջ, մի պատերազմ, վորն «անպայման մի ամբողջ շարք հեղափոխական հանգույցներ քանց կանի հակառակորդների թիկունքում, քայքայելով և բարոյալքելով իմպերիալիզմի շարքերը»: (Լենին և Ստալին, հատ. III, էջ 10):

ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ 20 ՏԱՐԻՆ ԼԵՆԻՆՅԱՆ-ՍՏԱԼԻՆՅԱՆ ՈՒՂԻՈՎ

Ընկերներ.

Համկ(բ)կ XVIII համագումարն իր նիստերը գումարում է այն որերին, յերբ լրանում է Կոմինտերնի հիմնադրման քսանամյակը:

«III, Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի համաշխարհային-պատմական նշանակութունը,—գրել է Լենինը,—այն է, վոր նա սկսել է կյանքում կենսագործել Մարքսի մեծագույն լոգունգը, մի լոգունգ, վորը սոցիալիզմի և բանվորական շարժման դարավոր գարգացման հանրագումարն է կատարել, մի լոգունգ, վորն արտահայտվում է պրոլետարիատի դիկտատուրա հասկացողությամբ»: (Լենին, Յերկերի Ժողովածու, հատ. XXIV, էջ 248, ուսերեն):

Կոմունիստական Ինտերնացիոնալն ընթանում էր Լենինի—Ստալինի ուղիով, յերբ համախմբեց մեծ սոցիալիստական հեղափոխության հաղթանակի շնորհիվ բոլոր յերկրները բանվոր դասակարգի խորքից բարձրացված պրոլետարական ավանդարդը: Կոմինտերնի ստեղծումը համապատասխանում էր համաշխարհային բանվորական շարժման արմատական շահերին և պատմական նպատակներին, բանվորական շարժում, վորը պառակտվել էր սոցիալ-դեմոկրատիայի և բուրժուազիայի դասակարգային համագործակցության քաղաքականությամբ, սոցիալ-դեմոկրատիայի

բացահայտ դալիաճանությամբ պրոլետարական հեղափոխության շահերին՝ առաջին համաշխարհային իմպերիալիստական պատերազմի փամանակ:

Կոմունիստական Ինտերնացիոնալն ընթանում էր Լենինյան-ստալինյան ուղիով, յերբ բոլոր ուժերը դործ էր դնում Կենտրոնական Յեվրոպայի 1918—23 թվերի հեղափոխական մասսաների շարժումն ուղղելու դեպի կապիտալիզմի սասպարումը: Նա ընթանում էր այդ ուղիով, յերբ պայքարում էր «ռեֆորմները» և բուրժուական դեմոկրատիայի դեմ, վորոնց ոգնությամբ բուրժուազիան ցանկանում էր փրկվել հեղափոխական մասսաների գրոհից և փակել պրոլետարական հեղափոխության ճանապարհը:

Կոմինտերնն ընթանում էր Լենինի—Ստալինի ուղիով, յերբ կապիտալիզմի մասնակի և հարաբերական կայունացման շրջանում կրակը կենտրոնացրեց սոցիալ-դեմոկրատիայի վրա, վորն իր քաղաքականությամբ ոգնում էր բուրժուական ռեակցիային ամրապնդվելու և հարձակման անցնելու բանվոր դասակարգի և աշխատավորության վրա:

Կոմինտերնն ընթանում էր այդ ուղիով, յերբ իր շարքերը մաքրում էր 1918—23 թվերի հեղափոխական վերելքի ալիքով պատահականորեն կոմունիստական ափը քշված ուղեկիցներին, յերբ անողոք կերպով արմատախիլ էր անում ոպորտունիստական վարակը, սոցիալ-դեմոկրատիզմի, ցենտրիզմի, անարխո-սինդիկալիզմի իդեոլոգիայի մնացորդները: Նա ընթանում էր այդ ուղիով, յերբ վերցրեց իր սեկցիաների բոլշևիկացման կուրսը, պայքար մղեց յերկու ճակատի վրա, դուրս վճռեց անսկզբունք Ֆրակցիոնալանությունը և կողմնորոշվեց մարտերում միաձույլ կոմկոսակցություններ կուրս կողմը:

Լենինյան-ստալինյան ուղիով էր ընթանում Կոմինտերնը, յերբ համաշխարհային տնտեսական կրիզիսի հետևանքով հարձակվող Փաշիզմի, սիովոդ իմպերիալիստական պատերազմների դեմ—հանդիման, մասսաներին կոչ էր անում միասնական բանվորական և հակաֆաշիստական Ժողովրդական ձուլառ հաստատել Փաշիզմի և իմպերիալիստական պատերազմի դեմ: Գրանցվ իսկ Կոմինտերնը պատասխանում

եր միլիոնավոր աշխատավորները իր ձեռքին, վորոնք ցանկա-
նում եյին ավելի կուռ համախմբել իրենց շարքերը, միա-
վորվել, վորպեսզի ընդհանուր ուժերով ազատվեն Փաշխո-
տական տնտրի տանջանքներից, կողոպտիչ պատերազմները
արյունալի դժոխքից, կապիտալիստական քայքայվող հաստ-
րակահարզի զազանությունների ճիրաններից:

Կոմիստերնի քսանամյա ուղին, սոցիալիստական հեղա-
փոխության, պրոլետարիատի զիկտատուրայի համար մղվող
պայքարի ուղին—այդ հեշտ ուղի չէ: Դա գուզորդված է
վոչ միայն հաղթանակներով, այլև վիթխարի դժվարու-
թյուններով և ժամանակավոր պարտություններով:

«Հեղափոխությունը,—ասում է ընկեր Ստալի-
նը,—գարգանում է սովորաբար վոչ թե ուղի բարձ-
րացող գծով, անընդհատ անող վերելքի կարգով, այլ
գիգգազներով, հարձակումների և նահանջների միջո-
ցով, մակընթացությունների և տեղատվությունների
միջոցով, վարմի գարգացման ընթացքում կոփում են
հեղափոխության ուժերը և նախապատրաստում են
երա վերջնական հաղթանակը»: (Ժողովածու Լենին և
Ստալին, հ. III, էջ 7):

Այս քսան տարվա ընթացքում համաշխարհային բուր-
ժուազիան արել է ամեն բան, վորպեսզի յերկրի յերեսից
չնչի կոմունիստական շարժումը: Նա ձերբակալում, տան-
ջում, սպանում էր կոմունիստներին: Նա նրանց ջշում էր
ձեռնարկություններից, զրկում էր աշխատանքից, շարդեր
էր կաղմակերպում նրանց զեմ: Նա հրդեհում էր ռայսո-
տաղները, թխում էր «կոմիստերնական» կեղծ փաստա-
թղթեր, կնքում էր միջազգային վոստիկանական համա-
ձայնություններ: Կոմունիստների զեմ քանիցս արչավի յե՛
զուրս յեկել բուրժուազիայի զինակիրները, սոցիալ-դեմո-
կրատիայի և ռեֆորմիստական պրոֆմիությունների ռեակ-
ցիոն պարագլուխները:

Իսնյոր դասակարգի կատաղի թշնամիները, դառնալով
Փաշխոտական հետախուզությունների գործակալներ, վոր-
ձում եյին կոմունիստական շարժումը շեղել բուլժեիկյան
ճանապարհից, քայքայել և կործանել այն: Ընկեր Ստալինը

միջազգային կոմունիստական շարժմանն ոգնեց մերկացնե-
լու և տապալելու դասակարգային թշնամու գործակալների
հակահեղափոխական մտադրությունները: Նրա զեկավարու-
թյամբ Համկ(Բ)Կ-ն զլխովին շարդեց նրանց, Փաշխոտական
անարգ մժողովներին սրբեց անդասակարգ սոցիալիստական
հասարակության կառուցողների հաղթանակն ուղուց, դրանով
խսկ ամրապնդեց համաշխարհային կոմունիզմի դերքերը:

Ընկեր Ստալինը վոչ միայն պաշտպանեց Մարքսի—Են-
դելսի—Լենինի մեծ ուսմունքը թշնամական տարրերի խե-
ղաթյուրումներից, այլև ե՛լ ավելի զարգացրեց՝ կապիտա-
լիզմի ընդհանուր կրիզիսի և ԽՍՀՄ մեջ սոցիալիզմի հաղ-
թանակի դարաշրջանի համեմատ: Նա այդ ուսմունքով զի-
նեց միջազգային պրոլետարիատին, ե՛լ ավելի լայնացրեց
նրա մասհորիզոնը, ե՛լ ավելի կոնկրետացրեց նրա պայքարի
հեռանկարները, բոլոր յերկրների բանվորներին լցրեց հաղ-
թանակի ե՛լ ավելի մեծ հավատով:

Ընկեր Ստալինի զեկավարությամբ ԽՍՀՄ ժողովուրդ-
ները կանգնեցրել են սոցիալիստական հզոր բերդը, որեցոր
ուժեղացրել են նրան իրենց սոցիալիստական հաղթանակնե-
րով, դրանով իսկ նրանք ամրացրել են միջազգային պրոլե-
տարիատի և ամբողջ աշխարհի աշխատավորության դեր-
քերը:

Համաշխարհային բուրժուազիայի հույսերը խորտակվե-
ցին:

Դրանք խորտակվեցին այն պատճառով, վոր կոմունիզմը
չի կարելի վոչնչացնել, ինչպես չի կարելի վոչնչացնել Նաև
նրա կրողին—բանվոր դասակարգին, վորովհետև կոմունիզմը
խտացված արտահայտությունն է բանվոր դասակարգի ար-
ժատական շահերի, նրա շարժման վերջնական նպատակնե-
րի, վորոնք համընկնում են բոլոր աշխատավորների շահերի
հետ: Նրանք խորտակվեցին, վորովհետև կոմունիզմի իղե-
ան արդեն մարդկության լավագույն ներկայացուցիչների
վերացական յերազը չէ. այդ իղեան իր նյութական մարմ-
նավորումն է գտել ԽՍՀՄ մեջ, վորը միջազգային բանվոր
դասակարգին և բոլոր աշխատավորներին ցույց է տալիս
նրանց ազատագրման ճիշտ ուղին:

Համաշխարհային բուրժուազիայի հույսերը խորտակվեցին այն պատճառով, վոր ԽՍՀՄ մեջ սոցիալիզմի կառուցման ստալինյան մեծ գործով ուժեղացված և ամրապնդված են ԽՍՀՄ բանվոր դասակարգի պրոլետարական ինտերնացիոնալ կապերը բուրժուական յերկրներէ բանվոր դասակարգի հետ: Նրանք խորտակվեցին այն պատճառով, վոր սոցիալիզմի հզոր յերկիրն ամրապնդվում է վո՛չ թե որ-ավոր, այլ ժամ-առ-ժամ, այն պատճառով, վոր կոմ-կուսակցություններն իրենց առաջընթաց շարժումը լուսավորում են Մարքսի—Ենգելսի—Լենինի—Ստալինի անմահ ուսմունքի ջահով: (Բուռն ծափահարություններ):

Համաշխարհային բուրժուազիայի հույսերը խորտակվեցին և կխորտակվեն այն պատճառով, վոր ամբողջ աշխարհի բանվոր դասակարգի և աշխատավորության շահերի պահակակետում կանգնած է աշխատավոր մարդկության հանճար ընկեր Ստալինը:

(Բուռն ծափահարություններ, բոլորը վոտֆի յեն կանգնում, բացականչություններ՝ «Ուոա՛», «Կեցցե՛ համաշխարհային կոմունիզմի մեծ անաշխարհ ընկեր Ստալինը»):

ՀՈՄԿ(Բ)Կ XVIII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ԲԱՆԱԶԵՎԸ
ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ ԳՈՐԾԿՈՄԻ ՀԱՄԿ(Բ)Կ ԳԵԼԵԳՍՏԻԱ-
ՅԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՄԱՍԻՆ ԸՆԿ. ՄԱՆՈՒԻԼՍԿՈՒ
ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԶԵԿՈՒՑՄԱՆ ԱՌԹԻՎ

(ԸՆԴՈՒՆՎԱԾ Ե ՄԻԱԶԱՅՆ)

Լսելով և քննարկելով կոմիտեքնի ՀամԿ(Բ)Կ դելեգացիայի հաշվետվությունը, ՀամԿ(Բ)Կ XVIII համագումարը հավանություն է տալիս կոմիտեքնի ՀամԿ(Բ)Կ դելեգացիայի քաղաքական գծին և պրակտիկ աշխատանքին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

	Եջ
I. ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ	5
<i>Անցած հինգ տարում ի՞նչ է տեղի ունեցել կապիտալիստական աշխարհում</i>	6
II. ԿՈՄՎՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԱՅԳԱՐԸ ՀԱՆՈՒՆ ՄԻԱՄՆԱԿԱՆ ԹԵՎ, ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԱԿՍԻ	16
III. ԿՈՄՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ՇԱՐՁՈՒՄԸ ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԹԵՐԱՐՆԵՐՈՒՄ	37
Ա) Կոմկուսակցությունների տակախդաշի միջանի հարցերը	—
Բ) Կոմկուսակցությունների վիճակը	41
Գ) Համաշխարհային ռեակցիայի դեմ կոմկուսակցությունների պրոլետարիատի, աշխատավորության մղելիք պայքարի ուղին	57
ԿՈՄՄՈՒՆԻՍՏԻ 20 ՏԱՐԻՆ ԼԵՆԻՆՅԱՆ-ՍՏԱԼԻՆՅԱՆ ՈՒՂԻՈՎ	62
ՀԱՄ Կ (Բ) Կ XVIII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ԲԱՆԱՁԵՎԸ ԿՈՄՄՈՒՆԻՍՏԻ ԳՈՐԾ-ԿՈՄԻ ՀԱՄ Կ (Բ) Կ ԳԵՆԵՎԱՑԻԱՑԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՄԱՍԻՆ ԸՆԿ. ՄԱՆՈՒԼՍԿՈՒ ՀԱՇՎԵՏՈՒ ՁԵԿՈՒՑՄԱՆ ԱՌԹԻՎ	67

Հայերեն թարգմանության խմբագիր Բ. Ն. Գավթյան
Տեխն. խմբ. Ս. Խաչատրյան
Սրբազբէշ Է. Մանվելյան
Կոնտրալ սրբազբէշ Լ. Արսլյան

Դրավիտի լիազոր №4—2510, հրատ. № 664
Պատվեր № 64, տիրոժ 25-000
Թղթի չափսը $82 \times 110^{1/32}$ (32.000 տպ. նիշ 1 տպ.
մամուլում) $4^{1/2}$ տպ. մամուլ, $2^{1/4}$ թերթ թուղթ
Հանձնված է արտադրության 22/III 1939 թ.
Ստորագրված է տպագրելու 27/III 1939 թ.
Գինը 50 Կ.

Պետհրատ—Քաղաքական գրականության
հրատարակչության տպարան,
Յերեան, Ալլանիկերդյան № 65

3

8
20

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0937766

3 АПР 1939

163

11

28329

417С 50. 4.

Д. МАНУИЛЬСКИЙ
ДОКЛАД ДЕЛЕГАЦИИ ВКП(б) В ИККИ
НА XVIII СЪЕЗДЕ ВКП(б)

Армгиз—Издательство полит. литературы
Ереван, 1939